
This is the **published version** of the bachelor thesis:

Requena Fuentes, Noèlia; Pastor Castro, Victor, dir. Explorar el món a través de projectes i espais : quines són les percepcions dels mestres respecte a l'ús de projectes i espais com a metodologies pedagògiques per al desenvolupament dels alumnes en el medi social?. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, 2023. (Grau en Educació Infantil)

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/298793>

under the terms of the license

This is the **published version** of the bachelor thesis:

Requena Fuentes, Noèlia; Pastor Castro, Victor, dir. Explorar el món a través de projectes i espais : quines són les percepcions dels mestres respecte a l'ús de projectes i espais com a metodologies pedagògiques per al desenvolupament dels alumnes en el medi social?. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, 2023. (Grau en Educació Infantil)

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/298793>

under the terms of the license

UAB

**Universitat Autònoma
de Barcelona**

TREBALL DE FI DE GRAU:
Facultat de Ciències de l'Educació
Grau en Educació Infantil

EXPLORAR EL MÓN A TRAVÉS DE PROJECTES I ESPAIS.

Quines són les percepcions dels mestres respecte a l'ús de projectes i espais com a metodologies pedagògiques per al desenvolupament dels alumnes en el medi social?

Noèlia Requena Fuentes
Tutor: Víctor Pastor Castro
Departament de Llengua i Literatura, i de les Ciències Socials
3 de Juny 2024

Resum

Aquesta investigació explora les percepcions dels docents sobre l'ús de metodologies de projectes i espais per treballar les ciències socials. L'objectiu principal és entendre com aquests enfocaments pedagògics són valorats pels mestres i identificar els avantatges i dificultats que experimenten en la seva aplicació. A més, s'ha elaborat un recurs basat en les experiències i recomanacions dels docents participants, amb la finalitat de facilitar la implementació d'aquestes metodologies en altres contextos educatius. Aquest estudi proporciona una base teòrica sòlida i ofereix una guia pràctica per als docents que vulguin adoptar aquestes estratègies innovadores en l'ensenyament de les ciències socials.

Paraules clau: metodologies de projectes, espais pedagògics, ciències socials, percepcions dels docents, recurs educatiu.

Abstract

This research explores teachers' perceptions of using project-based and space-based methodologies to teach social sciences. The main objective is to understand how these pedagogical approaches are valued by educators and to identify the advantages and challenges they encounter in their implementation. Additionally, a resource has been developed based on the experiences and recommendations of participating teachers, aiming to facilitate the application of these methodologies in other educational contexts. This study provides a solid theoretical foundation and offers a practical guide for teachers who wish to adopt these innovative strategies in social science education.

Key words: project-based methodologies, space-based pedagogy, social sciences, teachers' perceptions, educational resources.

ÍNDEX

1. PLANTEJAMENT.....	3
2. OBJECTIUS.....	4
3. MARC TEÒRIC.....	5
3.1. Ciències socials.....	5
3.2. Ciències socials al currículum.....	7
3.3. Metodologies per treballar les ciències socials.....	9
3.4. Projectes i espais pedagògics en educació infantil.....	10
3.5. Educació de Ciències Socials a partir de projectes i espais.....	11
3.6. Reflexió docent sobre les ciències socials i l'ús de projectes i espais.....	13
4. PLA DE TREBALL.....	14
5. METODOLOGIA.....	15
6. ANÀLISI I INTERPRETACIÓ DELS RESULTATS.....	17
6.1. Dades participants.....	17
6.2. Anàlisi i interpretació de les entrevistes amb els docents.....	19
7. CONCLUSIONS, LIMITACIONS I VALORACIÓ.....	25
7.1. Conclusions.....	25
7.2. Limitacions i propostes de millora.....	28
7.3. Línies de continuïtat.....	29
7.4. Reflexió i valoració.....	29
8. BIBLIOGRAFIA.....	31
9. ANNEXOS.....	32
9.1. Llistat de participants.....	32
9.2. Gràfics.....	33
9.3. Guió entrevista:.....	34
9.4. Entrevistes.....	37
9.5. Recurs.....	69

1. PLANTEJAMENT

En els darrers anys, les escoles han mostrat un interès creixent en l'adopció de mètodes pedagògics basats en projectes i espais. Cada vegada més, sorgeixen noves i innovadores maneres de treballar les diverses habilitats i àrees de coneixement que prioritzen el benestar i l'interès dels infants. Malgrat la utilitat d'aquest enfocament, existeixen escoles que encara no en fan ús de manera sistemàtica.

L'elecció d'implementar mètodes centrats en espais i projectes pot ser una decisió personal que varia segons les preferències de cada docent, o bé pot ser una decisió unilateral que afecta a tot el professorat. Per aquest motiu, el propòsit d'aquesta recerca és explorar quines són les percepcions dels mestres respecte a l'ús de projectes i espais com a metodologies pedagògiques per al desenvolupament dels alumnes en el medi social.

Tal com diuen Villalobos i de Cabrera (2009) el context pedagògic actual, caracteritzat per la diversitat creixent que existeix entre els estudiants, requereix del docent la capacitat per adaptar-se i ajustar-se a un conjunt de diferències ètniques, estatus socioeconòmic, nivells de desenvolupament, motivació per aprendre i assolir fites, entre altres aspectes. Sent així, els docents han de ser capaços de ser agents flexibles que puguin abordar necessitats variades dels seus alumnes.

Aquest treball pretén explorar com el treball per projectes i espais poden ser percebudes i utilitzades pels mestres d'educació infantil en l'àmbit de les ciències socials. D'igual manera, també busca identificar possibles reptes i beneficis obtinguts pels docents en l'aplicació d'aquestes metodologies, contribuint a la comprensió de com aquests enfocaments poden afavorir o dificultar la tasca educativa.

La motivació principal d'aquesta recerca radica en la necessitat d'entendre la rellevància i l'impacte que les metodologies centrades en projectes i espais tenen en l'ensenyament de les ciències socials per als docents d'educació infantil. És crucial explorar com aquestes tècniques poden ser percebudes i aplicades pels mestres, ja que ofereixen un enfocament innovador que pot influir significativament en el desenvolupament dels alumnes en aquesta àrea crucial del currículum. En comprendre les percepcions, reptes i beneficis experimentats pels docents en la seva aplicació, es pot proporcionar un conjunt de recomanacions i

suggeriments pràctics per optimitzar l'ús d'aquestes metodologies, millorant així la tasca educativa i fomentant l'èxit dels alumnes en l'aprenentatge de les ciències socials.

2. OBJECTIUS

En l'actual context educatiu, l'explotació de metodologies pedagògiques que fomentin el desenvolupament integral dels alumnes és d'una importància cabdal. Sent així, aquest treball de fi de grau es proposa investigar a fons les percepcions del professorat sobre dues metodologies específiques: el treball amb projectes i l'ús d'espai pedagògics. Amb aquests objectius, aquesta investigació aspira a contribuir al coneixement actual sobre la implementació i l'eficàcia d'aquestes metodologies pedagògiques en l'entorn educatiu actual, amb un enfocament específic en el desenvolupament dels alumnes en el medi social.

Hipòtesis	Pregunta	Objectiu
Objectiu general		
Els mestres perceben de forma positiva la utilitat del treball per projectes i espais com a mitjans eficaços pel desenvolupament dels infants en les ciències socials.	Què pensen els mestres sobre la utilitat del treball amb projectes i espais per al desenvolupament dels alumnes en les ciències socials?	Investigar les opinions dels mestres sobre la utilitat del treball amb projectes i espais per al desenvolupament dels alumnes en les ciències socials.
Objectius específics		
Les dificultats que es pot trobar el professorat poden ser manca de temps, manca de recursos, resistència al canvi i necessitat de formació addicional.	Quines dificultats pot trobar el professorat a l'hora d'aplicar aquestes metodologies?	Identificar les possibles dificultats o reptes que els mestres poden experimentar en l'aplicació d'aquestes metodologies en el context de les ciències socials.
La implementació efectiva de projectes i espais en	Quines estratègies poden facilitar la utilització	Crear un recurs per a que les escoles o el professorat

l'àmbit social es veu facilitada mitjançant estratègies pedagògiques i organitzatives apropiades.	efectiva de projectes i espais per al desenvolupament dels alumnes en les ciències socials?	pugui tenir idees bàsiques sobre la utilització i implementació dels projectes i espais en l'àmbit de les ciències socials.
---	---	---

3. MARC TEÒRIC

3.1. Ciències socials

Rutherford et al. (1971) ofereixen una visió provocadora de les ciències socials com a procés de pensament i acció, més que simplement com un cos de coneixements. Aquesta afirmació suggereix una comprensió més dinàmica i participativa de la pràctica científica, que va més enllà de l'acumulació de fets i teories.

Quan es considera aquesta afirmació en el context de la investigació, s'observa la seva rellevància en la configuració de l'enfocament metodològic. En aquesta recerca, s'ha abordat aquesta idea com a fonamental per la comprensió de la naturalesa de la investigació en el camp de les ciències socials. En lloc de concebre la investigació com un procés estàtic de descobriments i validació de coneixements preexistent, s'entén com un procés actiu de construcció i comprensió a través de la interacció entre el pensament crític i la pràctica investigadora.

Les ciències socials s'articulen com un procés dinàmic que implica una sèrie de paratges interconnectats, des de la formulació de preguntes de recerca fins a la implementació de mètodes d'investigació i la interpretació de resultats. En aquest sentit, s'ha de reconèixer la importància de la reflexió constant sobre les pròpies pràctiques i suposicions, així com la flexibilitat per adaptar-se a nous descobriments que emergeixen durant el procés d'investigació. En conclusió, la cita de Rutherford et al. (1971) ens ofereix una perspectiva enriquidora sobre la naturalesa de la ciència com a procés dinàmic de pensament i acció.

La manera d'acostar-se a la Història, la Geografia, l'Antropologia,... com a ciències, serà seguint les pautes que segueixen l'historiador, el geògraf, l'antropòleg, per construir-les, és a dir: una manera d'actuació semblant al treball dels científics, i que en aquesta activitat l'alumne augmenti les seves possibilitats de creativitat, i li aporta els mitjans adequats a la seva pròpia maduració. (Usabiaga, Fernández, Cerezuela 1984, citat per Montesinos, J.)

Aquesta cita Usabiaga, Fernández i Cerezuela (1984), destaca la importància de seguir les pautes metodològiques dels historiadors, geògrafs i antropòlegs en l'aproximació a les ciències socials. Aquesta perspectiva subratlla la necessitat que els alumnes adoptin una manera d'actuació semblant al treball dels científics en l'estudi de disciplines com la història, la geografia o l'antropologia.

En aquest sentit, es posa èmfasi en la construcció del coneixement mitjançant mètodes i processos que caracteritzen la pràctica científica. Aquest enfocament no només implica l'assimilació de coneixements preexistents, sinó també la participació activa en la recerca, la interpretació de dades i la formulació d'arguments basats en evidències.

Una de les implicacions d'aquesta perspectiva és la promoció de la creativitat i el desenvolupament personal dels alumnes. En lloc de simplement absorbir informació, se'ls anima a assumir un paper actiu en la construcció del seu propi coneixement, fomentant la seva capacitat per plantejar preguntes crítiques, formular hipòtesis i explorar noves idees.

A més, aquesta aproximació reconeix la importància de proporcionar als estudiants els mitjans adequats per al seu desenvolupament personal i intel·lectual. Això, pot incloure l'accés a recursos educatius, l'orientació del professorat i la creació d'entorns d'aprenentatge que fomentin la participació activa i la reflexió crítica.

En conclusió, la cita subratlla la importància d'adoptar una perspectiva metodològica semblant a la de la pràctica científica en l'ensenyament i l'aprenentatge de les ciències socials. Aquest enfocament no només enriqueix la comprensió dels alumnes sobre les disciplines en qüestió, sinó que també contribueix al seu desenvolupament personal i professional en el camp de les ciències socials.

3.2. Ciències socials al currículum

Les ciències socials juguen un paper fonamental en el currículum d'educació infantil, segona etapa, ja que permeten als infants explorar i comprensre el món que els envolta des d'una perspectiva social i cultural. Aquestes matèries s'aborden al DECRET 21/2023, de 7 de febrer, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació infantil a través d'eixos temàtics i capacitats específiques que es destaquen en el currículum. A continuació, es detallen aquests aspectes:

Eixos i capacitats:

1. Infant que creix amb autonomia i confiança

1. Progressar en el coneixement i el domini del cos, en el moviment i la coordinació, adonant-se de les pròpies possibilitats, per anar desenvolupant autonomia personal i una imatge ajustada i positiva d'un mateix.
2. Viure les emocions, expressar i reconèixer sentiments i necessitats, per anar creixent en benestar emocional i seguretat afectiva.
3. Adonar-se de la influència de l'espai i el temps en les situacions de vida quotidiana a partir de les experiències viscudes, per créixer amb seguretat i entendre el món.
4. Progressar en l'adquisició de normes i hàbits saludables i ecosocialment responsables, per anar adquirint confiança en les pròpies possibilitats i capacitats

2. Un infant que comunica amb diferents llenguatges

5. Interpretar, comprendre i expressar missatges, per avançar en la comunicació i la construcció de nous aprenentatges mostrant interès i iniciativa.
6. Expressar-se de manera entenedora, personal i creativa utilitzant diferents llenguatges, explorant les seves possibilitats i gaudint-ne, per respondre a diferents contextos comunicatius.

3. Un infant que descobreix l'entorn amb curiositat

7. Observar i reconèixer característiques de materials i elements i establir relacions entre ells, mitjançant l'experimentació i la manipulació sensorial, per avançar cap a estructures de pensament cada vegada més complexes i desenvolupar habilitats de raonament matemàtic.

8. Desenvolupar, de manera progressiva, diferents formes de raonament i procediments del pensament científic, a través de l'observació i la manipulació, per iniciar-se en la interpretació de l'entorn i respondre de manera creativa als diferents reptes i situacions.

9. Explorar i reconèixer elements i fenòmens del món natural, establint relacions entre la pròpia acció i les conseqüències que se'n deriven, per iniciar hàbits de sostenibilitat i conservació de l'entorn.

4. Un infant que forma part de la diversitat del món que l'envolta

10. Avançar en la relació amb els altres en condicions d'igualtat, creant lligams, per construir la pròpia identitat basada en els valors democràtics i de respecte als drets humans.

11. Apreciar progressivament l'entorn social i cultural proper i la seva diversitat, respectant-lo per conviure i habitar el món.

Aquesta etapa és crucial per al desenvolupament dels nens tant en termes socials com personals, i els continguts i eixos presentats ofereixen una estructura rica i diversa per al seu creixement integral. De la mateixa manera, ofereixen una guia clara per al desenvolupament integral dels nens. A través d'aquests, els infants poden progressar en l'adquisició de normes saludables i responsabilitat ecosocial, alhora que desenvolupen la seva capacitat per comunicar-se amb diversos llenguatges i expressar les seves emocions i necessitats. A més, s'estimula la curiositat dels infants per descobrir l'entorn que els envolta, fomentant l'observació, la manipulació i l'establiment de relacions entre elements materials i naturals. Això no només promou un desenvolupament cognitiu i científic, sinó que també inculca valors democràtics i de respecte a la diversitat social i cultural. En resum, el nou currículum d'educació infantil ofereix una estructura rica i diversa que harmonitza perfectament amb l'enfocament de les ciències socials, proporcionant als infants les eines necessàries per al seu creixement integral en aquesta etapa crucial del seu desenvolupament.

3.3. Metodologies per treballar les ciències socials

Segons el currículum d'educació infantil, la metodologia es defineix com el conjunt de mètodes i tècniques que s'apliquen per al desenvolupament dels processos educatius, ja sigui dins com fora de l'aula, en situacions d'aprenentatge-ensenyament. Aquest nou enfocament

curricular posa un fort èmfasi en la importància de proporcionar una educació integral i significativa des dels primers anys de vida dels infants. Per tant, la metodologia en aquest context no només implica la selecció adequada de mètodes d'ensenyament, sinó també la creació d'entorns d'aprenentatge rics i estimulants, que permetin als infants explorar, experimentar i descobrir el món que els envolta de manera activa i participativa. Així, la metodologia en el nou currículum d'educació infantil busca fomentar el desenvolupament integral dels infants, incloent-hi aspectes cognitius, emocionals, socials i físics, a través d'estratègies pedagògiques innovadores i centrades en l'aprenentatge significatiu i contextualitzat. En resum, la metodologia en el context del nou currículum d'educació infantil té com a objectiu principal proporcionar experiències d'aprenentatge enriquidores i adaptades a les necessitats i interessos dels infants, afavorint així el seu desenvolupament integral i la seva preparació per a la vida.

“Per això, és necessari revisar les pràctiques d'instrucció habituals i desenvolupar una varietat de noves tasques que incorporin aspectes propis d'un raonament autèntic.”
(Chinn i Malhotra, 2002)

Chinn i Malhotra (2002) subratllen la importància de revisar les pràctiques convencionals i d'incorporar noves tasques que promouen un raonament autèntic, el qual pot ser de gran rellevància en l'àmbit de les ciències socials. En aquesta àrea, on la comprensió dels fenòmens socials i el desenvolupament del pensament crític són fonamentals, és essencial que les metodologies emparades no només es limitin a la transmissió passiva de coneixements, sinó que fomentin la reflexió, el raonament i la resolució de problemes. Això implica la creació d'activitats que permetin als infants explorar les complexitats del món social de manera activa i significativa. Així, la cita recorda la necessitat de buscar noves formes d'instrucció que no només ensenyin contingut, sinó que qüestions socials.

L'objectiu principal d'una pràctica científica és desenvolupar el coneixement i la comprensió dels estudiants, i com aquesta pràctica contribueix a saber què sabem i a construir coneixements fiables. Això implica situar les habilitats de crítica i avaluació en el centre de l'aprenentatge de la ciència. (Osborne, 2014)

Dins del marc de les metodologies per treballar les ciències socials a l'educació infantil, la cita d'Osborne (2014) recorda l'objectiu fonamental de la pràctica científica: desenvolupar el

coneixement i la comprensió dels estudiants. Aquest enfocament ressalta la importància de com la pràctica científica contribueix a la construcció de coneixements fiables i el saber crític, posant les habilitats de crítica i avaluació en el centre de l'aprenentatge de la ciència social. En aquest sentit, les metodologies han de ser concebudes per permetre als alumnes explorar, qüestionar i comprendre el món social que els envolta de manera activa i significativa. A través d'activitats que promoguin la investigació, el raonament i la reflexió, els estudiants poden adquirir una comprensió més profunda de les dinàmiques socials i desenvolupar habilitats crítiques. En resum, en el context de les ciències socials a l'educació infantil, és essencial prioritzar el desenvolupament del pensament crític dels estudiants com a base per a la construcció del coneixement i la comprensió del món que els envolta.

3.4. Projectes i espais pedagògics en educació infantil

El treball organitzat en projectes s'ha consolidat com una metodologia educativa amb múltiples beneficis en el desenvolupament dels alumnes. Segons Alvarez, del Carmen, Morelos i Rubio (2010), aquest enfocament no només integra la teoria i la pràctica, sinó que també potencia les habilitats intel·lectuals més enllà de la simple capacitat de memorització. D'igual manera fomenta el pensament autocrític i avaluatiu entre l'alumnat. Enfrontats amb desafiaments i processos de presa de decisions, els alumnes són convidats a reflexionar sobre les seves pròpies accions i a avaluar de manera crítica el seu propi treball i el dels altres membres de l'equip.

Aquest enfocament pedagògic, com bé pot ser el treball per projectes, sorgeix com una estratègia educativa que busca més enllà de la transferència de coneixements. El que pretén és el desenvolupament integral de les habilitats dels alumnes i és gràcies a la seva implementació que els infants es veuen immersos en entorns d'aprenentatge dinàmics que afavoreixen la resolució de problemes i la presa de decisions. A més a més, el pensament autocrític i avaluatiu, fonamental per al desenvolupament d'una mentalitat crítica, és cultivat i potenciat mitjançant les reflexions constants sobre els propis processos i resultats.

Segons Madrid i Mayorga (2012), un espai educatiu no es limita únicament a les aules escolars, sinó que comprèn una gamma àmplia d'entorns formatius. Aquest concepte engloba no només els llocs físics dins d'una institució educativa, sinó també els escenaris extracurriculars, com ara museus, biblioteques, espais comunitaris i altres recursos

disponibles a la comunitat. A més, aquest espai educatiu no és exclusivament gestionat per les institucions educatives formals, sinó que inclou la participació d'altres agents, com organitzacions no governamentals, empreses i altres actors socials. D'aquesta manera, la noció d'espai educatiu s'amplia per abraçar una varietat de contextos i experiències que contribueixen al procés educatiu global. Aquesta visió de l'espai educatiu, tal com la descriuen Madrid i Mayorga (2012), no només redefineix la manera com entenem els entorns formatius, sinó que també es manifesta en pràctiques més concretes com en el treball en grups.

El treball en grups permet assolir aprenentatges significatius, el desenvolupament de habilitats cognitives com el raonament, l'observació, l'anàlisi i el judici crític, entre altres, alhora que es promou la socialització, es millora l'autoestima i s'afavoreix l'acceptació de les comunitats en les quals es treballa. (Glinz, 2005 citat a Alvarez et al., 2010)

L'ús del treball en grups com a metodologia educativa destaca per la capacitat de fer enriquidora l'experiència d'aprenentatge dels infants en diferents nivells. Més enllà d'aconseguir coneixements significatius, l'enfocament promou el desenvolupament de diverses habilitats cognitives essencials. La col·laboració permet als alumnes la possibilitat de compartir perspectives i resoldre problemes de manera conjunta, de tal manera que s'estimula la seva capacitat de pensament crític.

3.5. Educació de Ciències Socials a partir de projectes i espais

El concepte de ciències socials engloba diferents disciplines, que van adquirir l'estatut científic a Europa al segle XIX. Són el conjunt de ciències que estudien fets, situacions, esdeveniments, etc., i que deriven de l'actuació de l'home com a individu i membre d'una societat. Estudien la persona i tot allò humà des de diferents perspectives, però amb uns objectius comuns: coneixement de l'home i del món, educació en criteris i actituds de socialització, solidaritat i justícia, educació per la convivència humana, pacífica i lliure, i educació per la tolerància. (Prades i Ramiro, 2015).

Aquest concepte transcendeix l'estudi acadèmic, convertint-se en una potent eina per comprendre la complexitat de la condició humana i les interrelacions socials. Les ciències socials van adquirir un estatut científic en una època marcada per canvis socials transcendentals al segle XIX, i des de llavors han jugat un paper crucial en l'anàlisi del comportament humà, des dels patrons de pensament individual fins a les dinàmiques socials a gran escala. A través de disciplines com la psicologia, la sociologia i l'antropologia, les ciències socials ofereixen una panoràmica única de l'home i la societat. Més enllà de l'àmbit acadèmic, les seves contribucions es tradueixen en la formació de la nostra comprensió del món, la promoció de valors fonamentals com la justícia i la solidaritat, i la construcció d'una societat més tolerant i inclusiva.

Prades i Ramiro (2015) fan una crida a la creació de situacions d'ensenyament-aprenentatges a través de petites investigacions i projectes globalitzats on destaquen la importància de traspassar fronteres disciplinàries tradicionals en l'educació. Això, no només facilita la comprensió dels conceptes en un context més ampli, sinó que també utilitza objectes i situacions conegudes com a punts de partida, la qual cosa és crucial perquè l'aprenentatge no es percebi com a aïllat o abstracte, sinó com una extensió natural de la vida quotidiana dels estudiants.

A més, amb una metodologia basada en l'experiència pròpia dels infants destaca la importància de posar a l'estudiant al centre del seu procés d'aprenentatge. Mitjançant aquesta perspectiva, es fomenta l'aprenentatge actiu, on els infants no només assimilen informació sinó que també la relacionen amb experiències pròpies i construeixen significats personals.

En conjunt, la proposta de Prades i Ramiro destaca la necessitat de repensar els paradigmes educatius i abraçar una aproximació integradora que no només enriqueixi l'aprenentatge acadèmic sinó que també prepari als infants per afrontar els reptes de manera més eficaç en la vida quotidiana.

3.6. Reflexió docent sobre les ciències socials i l'ús de projectes i espais

La reflexió en la pràctica docent és un aspecte fonamental que es destaca en la literatura educativa. Antonek et al., citats per Beijgaard, Meijer i Verloop (2004), ressalten que és impossible parlar d'un mateix com a docent sense reflexió. Aquesta afirmació subratlla la

importància intrínseca de la reflexió en el desenvolupament professional del docent i en la millora de la seva pràctica pedagògica. La reflexió permet als docents revisar críticament les seves accions, identificar les seves fortaleces i debilitats, i considerar les seves creences i valors pedagògics. A través d'aquest procés introspectiu, els docents poden comprendre millor les necessitats dels seus alumnes, adaptar les seves estratègies d'ensenyament i avaluació, i crear un entorn d'aprenentatge més efectiu i inclusiu. A més, la reflexió ajuda els docents a desenvolupar una comprensió més profunda dels principis educatius i a mantenir-se al dia amb les innovacions i les pràctiques més eficaces en l'àmbit de l'educació.

“El desenvolupament de la competència reflexiva empoderar els docents i els ajuda a desenvolupar-se professionalment cada dia en el seu lloc de treball per ells i elles mateixos.”(Day, 1993)

La cita de Day (1993), posa de relleu la importància del desenvolupament de la competència reflexiva en el context de la pràctica docent. Aquesta competència no només permet als docents analitzar críticament les seves accions i prendre decisions informades sobre la millora de la seva pràctica pedagògica, sinó que també confereix un sentit d'empoderament en el seu rol professional. Mitjançant la reflexió continuada sobre les seves experiències d'ensenyament i aprenentatge, els docents poden guiar el seu propi desenvolupament professional, identificant àrees de creixement, establint objectius d'aprenentatge i buscant recursos i estratègies per millorar la seva efectivitat en el context educatiu. En definitiva, la competència reflexiva és un element clau en el desenvolupament professional dels docents i en la seva capacitat d'adaptar-se als reptes i les demandes en constant evolució del camp de l'educació.

“La identitat reflexiva contribueix a fer que les docents se senten capaços i capaces per esdevenir agents de canvi i lluiten per crear societats cada vegada més democràtiques.”(Villalobos i Cabrera, 2009)

La cita de Villalobos i Cabrera (2009) posa de manifest la relació entre la identitat reflexiva dels docents i la seva capacitat per convertir-se en agents de canvi en la societat. Quan les docents desenvolupen una identitat reflexiva, adquireixen una consciència crítica sobre les dinàmiques socials i educatives, i es capaciten per abordar-les de manera constructiva. A través d'aquesta consciència i acció reflexiva, les docents se senten capacitades per promoure

valors democràtics, com la igualtat, la justícia i la inclusió, dins i fora de l'aula. Així, la identitat reflexiva no només contribueix al creixement personal i professional dels docents, sinó que també les capacita per afrontar els reptes socials i educatius de la seva època i col·laborar en la creació de societats més democràtiques i igualitàries. En resum, la identitat reflexiva pot actuar com un motor de canvi social, capacitant les docents per transformar les seves pràctiques i participar activament en la construcció d'un futur més just i equitatiu.

4. PLA DE TREBALL

Aquest pla de treball està dissenyat per proporcionar una visió panoràmica clara dels passos que caldrà seguir per abordar el treball de fi de grau.

GENER	FEBRER	MARÇ
<p>1-8: Elaborar la primera entrega (plantejament acabat, objectius, primers punts del marc teòric, pla de treball i inici de la metodologia)</p> <p>9-22: Afegir continguts al marc teòric.</p> <p>23- 31: començar a planificar el guió de les entrevistes i les enquestes.</p>	<p>1-11: Acabar d'enllestir el guió de les entrevistes i fer les enquestes. Alhora, millorar els punts de l'entrega 1.</p> <p>12-29: Buscar i posar en contacte amb les escoles i professorat per dur a terme les entrevistes i enquestes.</p> <p><i>Demandar feedback al tutor durant aquest mes.</i></p> <p><i>Possible segona entrega</i></p>	<p>1-14: Si les escoles han respost començar a determinar dates per les entrevistes i enquestes.</p> <p>15-31: Dur a terme el màxim d'entrevistes i enquestes possibles.</p> <p><i>Acabar i ampliar el marc teòric</i></p> <p><i>Possible segona entrega</i></p>
ABRIL	MAIG	JUNY
<p>Acabar les enquestes i entrevistes i transcriure-les.</p>	<p><i>1-23: Anàlisi i finalitzar la metodologia amb tota la informació recopilada. (No)</i></p>	<p>3: Entrega final</p>

<p>A mitjans/finals de mes començar a fer buidatge de dades i l'anàlisi d'aquestes.</p> <p><i>Possible segona entrega</i></p> <p><i>8: Última entrevista, afegir les dades a l'anàlisi i</i></p> <p>Anàlisi i finalitzar la metodologia amb tota la informació recopilada.</p> <p><i>Tutories</i></p> <p>22: Entrega</p>	<p>24-31: Ultimar detalls per l'entrega final.</p>	
--	--	--

5. METODOLOGIA

5.1. INSTRUMENT

Aquesta investigació té com a finalitat explorar quines són les percepcions i opinions dels mestres sobre l'ús de projectes i espais com a metodologies pedagògiques per al desenvolupament dels alumnes en el medi social i la creació d'un recurs. Per aquest motiu, la investigació seguirà un enfocament qualitatiu, centrant-se en entrevistes semiestructurades, la qual cosa permetrà una exploració profunda de les seves percepcions i experiències. A més, s'empraran preguntes estructurades per indagar sobre la necessitat de recursos per la implementació de recursos i espais pedagògics en l'àmbit social. S'ha escollit aquest mètode perquè permet una interacció directa amb els docents, oferint la possibilitat de profunditzar en les seves experiències individuals i a obtenir una comprensió més rica de les seves perspectives i necessitats.

La recerca es fonamentarà en un enfocament de creació amb l'objectiu de desenvolupar un recurs educatiu a partir de vivències i recomanacions de docents, així com del fonament teòric existent. Es recolliran experiències i consells pràctics dels mestres mitjançant entrevistes i s'analitzarà la literatura acadèmica per assegurar que el recurs estigui basat en evidències actualitzades. Amb aquesta informació es crearà el recurs educatiu amb objectiu de contribuir a la millora de la pràctica docent en l'educació infantil.

5.2. MOSTRA

La població d'estudi estarà formada per mestres de 4 escoles diferents i la mostra constarà d'11 mestres/directors seleccionats, segons la disponibilitat i voluntat de participar. Així, de l'Escola A hi haurà quatre participants, amb un d'ells que és la directora del centre; de l'Escola B, hi haurà tres participants, incloent-hi també una directora; de l'Escola C, hi ha tres participants; i finalment, de l'Escola D, només tindrem un participant, que és el director del centre.

Pel que fa a l'Escola A, l'Institut Escola Els Pinetons, consta de dues línies d'educació infantil i tres de primària i secundària. L'enfocament pedagògic de l'escola està basat en projectes i espais, seguint les vivències quotidianes i els interessos dels infants. Un dels projectes més destacats és el projecte d'art, en el qual participa tota l'escola creant una exposició d'art.

L'Escola B, l'Enric Tatché i Pol, consta de dues línies i, fins al moment, no segueix cap model metodològic específic. En el seu lloc, implementa propostes i activitats amb l'objectiu d'apropar als infants a la realitat que els envolta. Cal destacar, que a educació infantil s'està començant a implementar l'ús de metodologies d'espais en moments concrets. L'escola es troba en un barri de classe mitjana a Sant Andreu de Ripollet.

L'Escola C, el Xarau, amb dues línies, adopta un enfocament basat en camins, projectes i espais, que busca acompanyar als infants en el seu descobriment del món i promoure una presa de decisions, la responsabilitat i el pensament crític. Està ubicada en el barri de Can Xarau, de Cerdanyola del Vallès, amb un nivell socioeconòmic mitjà.

L'Escola D, l'Institut Escola El Virolet, té dues línies i prioritza el treball per projectes i espais, fomentant l'aprenentatge autònom i col·laboratiu, així com la convivència en un entorn enriquidor que planteja reptes i respecta els ritmes individuals dels alumnes. Es troba ubicada al barri de Can Rull, Sabadell, amb un nivell socioeconòmic considerat mitjà.

En tot moment es procurarà la confidencialitat i el consentiment tant dels mestres i les entrevistes es realitzaran de manera respectuosa i sensible, garantint en tot moment que els

participants puguin compartir les seves opinions lliurement i sense judicis. Tot i això, es reconeix que la selecció dels participants pot limitar la generalització dels resultats a altres contextos educatius.

A partir de les respostes i aportacions del professorat que implementa projectes i espais pedagògics, s'elaborarà un recurs destinat a les escoles que interessades en canviar cap a noves metodologies per treballar el medi social, especialment per aquelles que es poden trobar amb incerteses sobre com iniciar-lo o que ho poden percebre massa complex.

6. ANÀLISI I INTERPRETACIÓ DELS RESULTATS

6.1. Dades participants

Per tal de poder fer una anàlisi exhaustiva dels resultats obtinguts a partir de les entrevistes realitzades amb mestres d'educació infantil i directors de centres, resulta imprescindible tenir un coneixement detallat del context i dels perfils dels entrevistats.

En primer lloc, és rellevant assenyalar que de les 11 persones entrevistades, només una és de gènere masculí. Pel que fa a l'edat dels participants, tots ells es troben en el rang d'edat comprès entre els 39 i els 57 anys, amb la majoria situada entre els 39 i els 47 anys.

Quant als estudis dels participants, es pot observar com el 50% d'ells han completat els estudis de Diplomatura en Formació del Professorat d'Educació General Bàsica. Dins d'aquest grup, una de les participants també posseeix un segon grau en Psicologia. A més, un 18,2% dels participants són especialistes en Educació infantil, amb una d'elles que té el Cicle Formatiu de Grau Superior de Tècnic d'Educació Infantil. Seguidament, es troba una participant amb estudis de Magisteri de Pedagogia Terapèutica, així com un altre especialista en Educació Primària, coincidint aquests amb dos dels directors entrevistats. Tots tres directors, a més de la seva formació principal, han completat diversos estudis addicionals. Un d'ells ha realitzat un curs de complement de formació en Psicopedagogia, un altre ha obtingut un Màster en Direcció i Lideratge en Centres Públics, mentre que l'altre ha completat la Formació per a l'Exercici de la Funció Directiva i el Lideratge Pedagògic.

Pel que fa als cursos on els mestres imparteixen classe, es pot observar que el 36,4% es troben al curs d'I3, mentre que un 18,2% estan en el curs d'I4. Un altre 18,2% està impartint

algunes classes al cicle superior (cinquè i sisè). Un 9,1% és especialista d'educació especial, mentre que un altre 9,1% està oferint suport al cicle infantil actualment. El restant 9,1% no està donant classes actualment, ja que ocupa el càrrec de director del centre i és responsable de supervisar tot el relacionat amb temes pedagògics, didàctics i curriculars.

Continuant amb experiències prèvies en l'ús de projectes i espais, totes les mestres, en diferent grau, han fet servir tant metodologies per projectes com espais. No obstant això, en l'actualitat, un 25% de mestres no utilitzen projectes, tot i que inicien la implementació d'espais.

Per últim, en relació amb la metodologia emprada per ensenyar les ciències socials a les escoles dels participants, s'observa que el 63,6% fan servir tant projectes com espais. A més, un 9,1% opta exclusivament per projectes, mentre que un 27,3% prefereix utilitzar petites propostes i activitats per apropar als infants al seu entorn més proper.

Les participants de l'Escola A, han explicat que les ciències socials es treballen a partir de situacions reals, llibres, excursions, colònies o converses que poden tenir els infants sobre l'actualitat, els avis o el municipi. Participants explicaven que tenen un espai, "la caseta", on els infants poden fer joc simbòlic sobre estar a casa, ser metges o botiguers. Pel que fa als projectes, a infantil els anomenen "petites històries", ja que un projecte comporta que els infants busquin informació, i en el seu cas la major part d'informació l'explica la mestra. Els que duen a terme, sempre sorgeixen a partir de converses i, en l'àmbit de les ciències socials, han fet projectes propers als infants, si hi ha infants que són membres d'entitats locals, això ha estat el centre d'interès de projectes.

A l'Escola B, les participants han explicat que no segueixen una metodologia basada en projectes o espais, però sí que apropen les ciències socials als infants d'una manera vivencial a partir de petites propostes i activitats apropant-los l'entorn de l'escola, els parcs, el poble i les famílies. Alguna participant considera que treballen amb projectes, però són petits, a partir d'alguna conversa treballa un contingut concret, però no fa grans projectes o no sempre els fa. A educació infantil, estan intentant apropar-se a la metodologia basada en espais, posant materials per exemple que van lligats a les estacions o a les sortides que realitzen. Per exemple, ara treballen a I3 la granja perquè faran una sortida, perquè als espais que intenten fer, els hi posen materials de la granja, com animals o blat de moro i palla.

A l'Escola C, treballa les ciències socials a partir de projectes i espais. Ara mateix a infantil tenen l'espai "el poble" on els infants poden simular Cerdanyola amb els seus elements característics. A I5 tenen un projecte de nom de la classe que és "la festa major", la qual cosa, conjuntament amb l'espai del poble, els ha conduït a explorar l'entorn proper, les festes i tradicions de Cerdanyola i fins i tot la creació d'un cartell per a la Festa Major. Aquest fet els fa ser participants de les festes de la seva localitat i els fa sentir-se part d'allà.

Finalment, a l'Escola D, ha explicat que les ciències socials no es treballen com una àrea diferenciada de la resta, sinó que s'inclou dintre del treball per projectes de manera globalitzada. Procuren comprendre tots els continguts que tenen a veure amb l'àmbit social del currículum i a l'hora de plantejar els projectes intenten donar resposta als continguts a través de les inquietuds dels infants. A nivell escola, han estat fent un projecte on el pati s'ha vist afectat per unes obres, i els infants de primària, han estat treballant totes les àrees a partir d'aquest problema, tot fent propostes de millora al pati de l'escola, tot descobrint el seu entorn més proper.

6.2. Anàlisi i interpretació de les entrevistes amb els docents

Un dels objectius principals d'aquesta recerca és **conèixer l'opinió i les percepcions que tenen les mestres sobre l'ús de projectes per a treballar el medi social a infantil**, de manera que a continuació es farà l'anàlisi i interpretació de les respostes dels participants.

Per començar, la primera qüestió a tractar és sobre la **percepció de les participants envers la utilitat** de les metodologies projectes i espais per al desenvolupament de les ciències socials, i s'ha pogut observar que independentment de l'edat, si en fan ús o no actualment o el curs en el qual es troben, tots han estat d'acord amb el fet que treballar per espais i projectes és útil pels infants i el seu desenvolupament.

“Jo crec que és una metodologia molt respectuosa, no? Que té molt en compte les necessitats i els interessos dels infants. I en tindre això en compte, automàticament l'aprenentatge es fa significatiu, que és el més important” (Participant 2)

Tal com Rutherford et al. (1971) expliquen, les participants coincideixen en el fet que les ciències socials analitzen la realitat i ajuda els infants a ser capaços de situar-se davant els aspectes significatius d'aquesta realitat. Sent així, i com ha respost un dels participants, amb aquestes metodologies es pretén crear un escenari autèntic i motivador per als infants on es promou el seu interès per aprendre.

“És una cosa que treballem molt, perquè a l'escola intentem que no sigui només la part de dintre física, diguéssim, d'escola, sinó que les coses que passen a l'escola vagin cap en fora” (Participant 3)

“Una cosa que és molt important als espais és que els nens puguin provar, experimentar, reprovar, no?, i fer això de manera autònoma, que és el que pretenem, doncs dóna significat a allò que estan aprenent.” (Participant 4)

Quant als **avantatges** de l'ús d'aquestes metodologies, els entrevistats coincideixen que els projectes i espais fomenten a l'autonomia dels infants i els motiven considerablement treballar d'aquesta manera. A més, molts dels participants estan d'acord que és un recurs eficaç perquè, tot i respectar els ritmes dels infants, és la mestra la que guia i marca el ritme i duració del projecte o espai.

“L'avantatge principal és que és un aprenentatge significatiu i que després d'aquests aprenentatges es poden extrapolar a altres moments” (Participant 3)

D'altra banda, quant als **desavantatges**, alguns participants han compartit que treballar amb d'aquestes metodologies requereix molt de treball i compromís per part de les mestres. A més, altres afirmen que a vegades hi ha projectes que no són tan motivadors i requereixen un esforç addicional, o bé que inicialment comencen d'una idea concreta, però, a mesura que es desenvolupen amb els infants, s'encaminen cap a altres direccions, fet que fa que els objectius inicials no es compleixin i s'hagi de buscar altres propostes per substituir-los. Un altre dels grans desavantatges assenyalats pels professionals és la necessitat de formació contínua, la recerca d'informació i materials, cosa que implica temps i esforç per part de mestre. Altres desavantatges que es poden observar, són els casos dels infants que no reben suport familiar des de casa; en arribar a l'escola, alguns d'aquests tenen dificultats per afrontar els reptes de manera autònoma.

“Aquella criatura, que no té aquest acompanyament, que té dificultats per sortir-se'n tot sol, i aleshores s'arpenja molt clarament amb els companys. I que s'arpenji pot ser molt positiu, si ell és capaç d'aprendre d'aquest arpenjament, diguéssim, però moltes vegades això el que fa és que camufla i descobreixen que poden fer coses molt maques, quan en realitat ells no les estan fent, i no són conscients que no les estan fent.” (Participant 5)

“El fet de treballar per projectes implica molta dedicació, molta més dedicació, molt temps per saber, per planificar-te les sessions, i que a més a més, com és una cosa que pot anar sortint de l'alumnat i que tu has d'anar orientant i encaminant requereix molta preparació de les sessions per part teva” (Participant 8)

Pel que fa a l'**impacte d'aquestes metodologies**, els participants han revelat un impacte dual, tant positiu com negatiu. L'impacte es fa evident de manera quotidiana: els infants s'adapten a fer preguntes, expressen els seus interessos i demostren un desig constant de conèixer més. Alguns participants han assegurat que gràcies a aquestes metodologies al grup classe es crea un ambient on es fomenta el respecte i l'escolta activa. A més, d'altres participants han pogut observar una disminució en la competitivitat dels infants, mentre que adquireixen eines per abordar els projectes de manera col·laborativa. Malgrat aquest progrés, hi ha casos on els alumnes no s'identifiquen amb les propostes presentades i això provoca falta d'implicació. Una altra participant ha subratllat la importància i l'impacte a l'hora de concedir llibertat d'acció als alumnes, entenent que aquesta no implica desordre ni manca de rigorositat, ja que de vegades pot arribar a ser un resultat d'aplicar aquestes metodologies. En general, la implementació d'aquest enfocament ha influït positivament en el clima de les classes, fonamentant una atmosfera més tranquil·la i serena. S'ha observat que quan els alumnes treballen amb metodologies de projectes o espais, i surten de l'aula, és evident el progrés i treball realitzat, ja que viuen el seu aprenentatge dia a dia, seguint les recomanacions d'Alvarez et al. (2010) sobre els projectes i els espais com a estratègia educativa integral que fomenta l'aprenentatge més enllà de la transferència de coneixements, tot prenent el desenvolupament integral dels infants, gràcies a la immersió en entorns d'aprenentatges afavoridors de la resolució de problemes i presa de decisions.

“Llavors, això és xulo per ells, jo ho visc sobretot a infantil, perquè això és com ho tenen present, si van a casa els avis, si van a on sigui, i veuen algo que té a veure amb el projecte, o ens ho porten, o ens ho expliquen, o ens porten fotos.” (participant 9)

Respecte a **situacions on s’hagin pogut trobar dificultats**, les respostes dels participants revelen diversos reptes en l’aplicació de metodologies com projectes i espais en el context de les ciències socials. Una de les complicacions principals és la discrepància entre els interessos dels alumnes i els continguts curriculars, especialment quan els temes que els motiven són complexos o abstractes. Això, posa en evidència la necessitat d’adaptar els continguts i buscar formes d’abordar-los de manera accessible i significativa per als infants. A més, els participants destaquen la importància de la transparència i la humilitat per part del professorat en reconèixer que no té coneixements sobre un tema i comprometre’s a aprendre-ho amb els infants conjuntament.

“La dificultat seria possiblement per poder-ho enfocar cap a ell d’una manera entenedora, depenent del tema. Llavors has de simplificar, possiblement, de vegades, perquè l’aprenentatge que arribi sigui positiu, funcional i aplicable a la vida” (Participant 7)

Altres dificultats assenyalades inclouen la variabilitat en els interessos i ritmes dels alumnes, que poden afectar a la implementació i l’acompanyament en els projectes. A més, el canvi d’espais i rutines constant, també pot influir en la motivació i la concentració dels infants, requerint una gestió curosa per mantenir l’eficàcia de la metodologia dels espais.

A nivell més ampli, algun participant posa de manifest la necessitat que el professorat estigui ben format sobre les diverses cultures i els seus orígens, per tal de proporcionar una resposta inclusiva i contextualitzada. A més, l’enllaç amb l’entorn social esdevé un repte per a altres participants, sobretot en la recerca de sortides relacionades amb projectes específics de ciències socials en grups d’I3, per exemple. En conjunt, aquestes dificultats destaquen la importància de flexibilitat, la capacitat i el suport continuat per part del professorat en la implementació efectiva de projectes i espais en les ciències socials.

A l’hora de resoldre aquestes complicacions, les respostes dels participants subratllen diverses estratègies i enfocaments que el professorat pot adoptar per **abordar les dificultats que poden sorgir en el procés d’implementació**. En primer lloc, es posa èmfasi en la

importància de buscar informació rellevant i recursos externs que complementin el contingut curricular, recorrent a experts, visites, vídeos o altres materials disponibles. Aquesta col·laboració amb experts externs i la utilització de recursos diversos pot enriquir l'experiència d'aprenentatge dels alumnes i superar les limitacions dels docents.

A més, s'observa una consciència sobre la diversitat d'aprenentatge dels alumnes i la importància de personalitzar l'acompanyament per ajudar-los a superar les dificultats. Aquesta adaptabilitat inclou l'establiment de petites rutines i la facilitació d'eines per a la concentració i l'anticipació dels infants. El professorat també coincideix que han de ser humils i reconèixer quan necessiten ajuda o recursos addicionals, mostrant una actitud oberta i disposada a aprendre juntament amb els alumnes.

Altres estratègies inclouen la simplificació i focalització en una sola tasca de manera coherent i significativa, evitant la dispersió i donant importància a la qualitat de l'activitat realitzada. Això implica un enfocament deliberat en l'aprofundiment conceptual i en la comprensió profunda del contingut, en lloc de l'abordatge superficial de múltiples temes socials.

En resum, el professorat aborda les dificultats en l'aplicació d'aquestes metodologies mitjançant la col·laboració amb experts, la personalització de l'acompanyament, la cerca de recursos alternatius, la simplificació de les tasques i la focalització en la qualitat de l'aprenentatge. Aquestes estratègies reflecteixen una adaptabilitat i una orientació cap a la millora contínua per part del professorat en la promoció d'un aprenentatge significatiu i efectiu en el camp de les ciències socials.

Pel que fa al tercer objectiu de la recerca, **crear un recurs perquè les escoles o els docents tinguin unes idees bàsiques sobre la utilització de metodologies com projectes o espais en l'àmbit de les ciències socials**, es va demanar als participants fer recomanacions o a compartir inquietuds, per tal de poder crear el recurs.

Les respostes dels participants ressalten diversos aspectes clau en l'abordatge de les dificultats associades a la implementació d'aquestes metodologies. En primer lloc, hi ha una clara necessitat de formació i suport continuat per part del professorat, ja que hi ha una manca de coneixement sobre com implementar aquestes metodologies de manera efectiva. A més, es destaca la importància de desdramatitzar els errors i buscar solucions alternatives, ja sigui a través de la cerca d'experts, la col·laboració amb altres docents o l'ús de recursos externs.

En relació amb les recomanacions per als docents que estiguin començant a implementar aquestes metodologies, es destaca la importància de treballar en equip, d'aprendre dels altres i de no veure la formació com una qüestió competitiva, sinó com una oportunitat per créixer junts. Això requereix flexibilitat, paciència i una actitud oberta a la innovació i al canvi.

Els participants ressalten la importància de desenvolupar la competència reflexiva entre els docents, com discuteix Day (1993), aquesta competència permet als docents sentir-se capaços de generar solucions personals per als diferents problemes que van sorgint sobre la seva pràctica pedagògica. A través d'aquesta capacitat de reflexió, els docents es capaciten per afrontar les dificultats i adaptar-se a les necessitats i preocupacions dels alumnes i del context educatiu. En conseqüència, el desenvolupament de la competència reflexiva no només empodera els docents, sinó que també contribueix al seu creixement professional diari, permetent-los desenvolupar-se i evolucionar en la seva pràctica educativa de manera autònoma i efectiva.

“Les coses s'han de fer a poc a poc, però que s'ha de començar, per algun lloc s'ha de començar, perquè si no, no canviarem mai. La societat canvia i l'escola ha d'anar conjuntament amb la societat, això és molt important, és a dir, el que no pot ser que el que passi a l'escola sigui una cosa irreal.” (Participant 3)

És rellevant destacar la importància de tenir clars els objectius dels projectes i espais, així com de ser flexibles i permetre que els processos siguin liderats pels propis estudiants, donant-los llibertat per explorar i descobrir de manera autònoma.

D'altres participants també reflecteixen un interès en comprendre com canviar les propostes dels espais i com sortir del pas quan alguna cosa no funciona bé. Aquesta preocupació posa de manifest la importància de la competència reflexiva en la pràctica docent, ja que implica la capacitat de reconèixer quan és necessari ajustar les estratègies o les activitats per millorar el procés d'aprenentatge dels alumnes.

En resum, els participants posen de manifest la importància de la formació, la reflexió, la col·laboració i la flexibilitat com a elements clau per a una implementació efectiva de metodologies basades en projectes o espais en les ciències socials.

7. CONCLUSIONS, LIMITACIONS I VALORACIÓ

7.1. Conclusions

Aquest apartat conclou la recerca amb les conclusions finals derivades dels objectius inicials plantejats, tant l'objectiu general com els dos objectius específics.

A continuació, es presenta una taula on s'explica l'objectiu general de la investigació juntament amb la seva hipòtesi, la pregunta de recerca i l'objectiu concret.

OBJECTIU 1 (objectiu general)		
HIPÒTESI	PREGUNTA	OBJECTIU
Els mestres perceben de forma positiva la utilitat del treball per projectes i espais com a mitjans eficaços pel desenvolupament dels infants en les ciències socials.	Què pensen els mestres sobre la utilitat del treball amb projectes i espais per al desenvolupament dels alumnes en les ciències socials?	Investigar les opinions dels mestres sobre la utilitat del treball amb projectes i espais per al desenvolupament dels alumnes en les ciències socials.

Els resultats de la investigació han confirmat la hipòtesi inicial: els mestres perceben de forma positiva la utilitat del treball per projectes i espais com a mitjans eficaços per al desenvolupament dels infants en les ciències socials.

Les dades recollides a través de les entrevistes mostren que els mestres consideren que aquestes metodologies són beneficioses per al desenvolupament dels infants.

A més, es destaca que aquestes metodologies afavoreixen una major implicació i motivació dels alumnes en l'aprenentatge de les ciències socials a través d'un aprenentatge significatiu. Altrament, el professorat observa que l'alumnat desenvolupa competències socials i col·laboratives de manera més efectiva quan es fa ús d'aquestes metodologies.

“L'avantatge principal és que és un aprenentatge significatiu i que després d'aquests aprenentatges es poden extrapolar a altres moments” (Participant 3)

OBJECTIU 2 (objectiu específic)		
HIPÒTESI	PREGUNTA	OBJECTIU
Les dificultats que es pot trobar el professorat poden ser manca de temps, manca de recursos, resistència al canvi i necessitat de formació addicional.	Quines dificultats pot trobar el professorat a l'hora d'aplicar aquestes metodologies?	Identificar les possibles dificultats o reptes que els mestres poden experimentar en l'aplicació d'aquestes metodologies en el context de les ciències socials.

La segona hipòtesi de la investigació afirmava que "les dificultats que es pot trobar el professorat poden ser manca de temps, manca de recursos, resistència al canvi i necessitat de formació addicional." Els resultats de les entrevistes han proporcionat informació valuosa per confirmar aquesta hipòtesi i identificar els principals reptes que es presenten.

Una de les dificultats més comunes detectada ha estat la manca de temps i recursos. Els mestres assenyalen que l'organització i la preparació de les activitats basades en projectes i espais requereixen una inversió significativa de temps. Així mateix, la manca de recursos adequats pot dificultar la implementació efectiva d'aquestes metodologies. Un altre repte amb el qual es troba el professorat és a l'hora de simplificar el contingut i fer-lo entenedor, especialment depenent de la complexitat del tema, la qual cosa pot requerir una adaptació contínua per assegurar que l'aprenentatge sigui positiu i funcional.

“La dificultat seria possiblement per poder-ho enfocar cap a ell d'una manera entenedora, depenent del tema.” (Participant 7)

Altres dificultats presentades han estat la diferència en els interessos i ritmes d'aprenentatge dels infants, ja que aquestes poden afectar la implementació dels projectes i espais, necessitant una gestió i acompanyament individualitzat per mantenir l'eficàcia de la metodologia. Per acabar, un repte que s'ha compartit és el fet de tenir la necessitat de

formació addicional com un factor crític. Els mestres necessiten estar ben formats en diversitat cultural i orígens per proporcionar una resposta inclusiva i contextualitzada.

En resum, tot i que els mestres perceben de forma positiva la utilitat de les metodologies de projectes i espais, reconeixen la presència de diverses dificultats que requereixen atenció per garantir la seva implementació efectiva. La formació, el suport i la gestió adequada dels recursos són elements clau per superar aquests reptes i assegurar l'èxit d'aquestes metodologies pedagògiques.

OBJECTIU 3 (objectiu específic)		
HIPÒTESI	PREGUNTA	OBJECTIU
La implementació efectiva de projectes i espais en l'àmbit social es veu facilitada mitjançant estratègies pedagògiques i organitzatives apropiades.	Quines estratègies poden facilitar la utilització efectiva de projectes i espais per al desenvolupament dels alumnes en el ciències socials?	Crear un recurs per a que les escoles o el professorat pugui tenir idees bàsiques sobre la utilització i implementació dels projectes i espais en l'àmbit de les ciències socials.

L'última taula presenta el tercer i últim objectiu sobre la creació d'un recurs perquè les escoles o el professorat pugui tenir idees bàsiques sobre la utilització de les metodologies d'espais i projectes en les ciències socials. Tal com es pot observar a l'anàlisi i discussió de les dades, el professorat concorda que un recurs com aquest seria útil a l'hora d'iniciar-se en aquestes metodologies i els resultats de l'estudi han permès identificar les estratègies clau que faciliten aquesta implementació.

Primerament, els mestres subratllen la necessitat de formació contínua i suport per implementar aquestes metodologies de manera efectiva. La manca de coneixement inicial es pot superar amb programes de formació regulars i recursos de suport, tal com assenyalen

alguns participants. A partir de les vivències del professorat que ha participat en la recerca, s'observa la importància de desdramatitzar els errors i veure'ls com oportunitats d'aprenentatge. Buscar solucions alternatives, ja sigui a través de la col·laboració amb altres docents, la consulta d'experts o l'ús de recursos externs, és essencial per a la millora contínua. D'altra banda, treballar en equip i aprendre dels altres són pràctiques recomanades. Això implica una actitud oberta a la col·laboració, on la formació no es veu com una competència sinó com una oportunitat per créixer junts. Per tal d'afavorir la implementació d'aquestes metodologies, s'ha vist demostrat que cal tenir clars els objectius dels projectes i espais. A més, permetre que els infants liderin els processos d'aprenentatge, donant-los llibertat per explorar i descobrir el món de manera autònoma, enriqueix el seu procés educatiu. En últim lloc, s'ha vist destacat que els docents han de ser flexibles i estar disposats a ajustar les seves estratègies quan alguna cosa no funciona bé. Aquesta capacitat d'adaptació és essencial per mantenir l'eficàcia de les metodologies i assegurar un aprenentatge significatiu.

En conclusió, la recerca ha destacat que la formació, la reflexió, la col·laboració i la flexibilitat són elements essencials per a una implementació efectiva de metodologies basades en projectes i espais en les ciències socials. Aquestes estratègies pedagògiques i organitzatives ajuden a superar les dificultats i crear un entorn educatiu més inclusiu i dinàmic. El recurs creat, consulteu l'[annex 9.5](#), incorpora les suggerències, recomanacions i inquietuds dels mestres, amb l'objectiu de ser una guia efectiva per a aquells docents que s'estan iniciant en l'ús d'aquestes metodologies.

7.2. Limitacions i propostes de millora

Tot i que la recerca ha proporcionat una visió valuosa sobre les percepcions dels docents respecte a l'ús de projectes i espais com a metodologies pedagògiques, cal destacar que no reflecteix la realitat de tots els docents, ja que només és una petita mostra. Aquesta limitació ha estat present al llarg de l'estudi, però les dades obtingudes han estat suficients per assolir els objectius plantejats.

D'altra banda, s'ha observat que les preguntes de les entrevistes podrien haver estat més acotades i concretes, dirigides específicament a les ciències socials. En algunes entrevistes, les ciències socials han estat tractades de manera superficial, el que ha pogut influir en la profunditat de les conclusions sobre aquesta àrea específica.

7.3. Línies de continuïtat

A partir dels resultats d'aquest treball de fi de grau, s'obren diverses línies de continuïtat per a futures investigacions. Una d'elles és dur a terme una recerca més profunda sobre les metodologies específiques que s'utilitzen per treballar les ciències socials en diferents contextos educatius. Això permetria identificar pràctiques efectives i innovadores que podrien ser implementades per altres docents.

A més, una altra línia de continuïtat seria la implementació del recurs creat en aquest estudi en una escola interessada en canviar les seves metodologies de ciències socials cap a enfocaments basats en projectes i espais pedagògics. Aquest procés d'implementació podria ser seguit i avaluat per determinar l'impacte i l'eficàcia del recurs, així com per identificar possibles millores i adaptacions.

Aquestes línies de continuïtat no només contribuirien al desenvolupament professional dels docents, sinó que també podrien enriquir l'experiència d'aprenentatge dels infants en l'àmbit de les ciències socials.

7.4. Reflexió i valoració

Aquest treball de Fi de Grau m'ha permès assolir diverses competències i ha obert noves possibilitats de desenvolupament, tant professional com formatiu. A través d'aquesta investigació, he pogut aprofundir en les metodologies de projectes i espais des d'una perspectiva teòrica, complementant la meva experiència pràctica prèvia. Aquest coneixement teòric m'ha proporcionat una base sòlida per comprendre millor els fonaments i les implicacions d'aquestes metodologies en l'àmbit de les ciències socials.

A més, la participació dels docents en la recerca m'ha enriquit personalment, oferint-me visions diverses que m'han ajudat a desenvolupar una opinió crítica i ben fonamentada sobre el treball per metodologies de projectes i espais. Aquest intercanvi d'idees ha estat crucial per crear una perspectiva més àmplia i matisada, contribuint al meu creixement professional.

Un altre aspecte que valoro molt positivament és que, després de dur a terme aquesta investigació, em sento preparada per abordar l'ensenyament de les ciències socials amb una mirada respectuosa i afavoridora per als infants. En el meu futur professional podré aplicar

aquestes metodologies amb la confiança que estic promovent un aprenentatge inclusiu i dinàmic, adaptat a les necessitats i interessos dels alumnes.

En resum, aquest treball no només m'ha permès adquirir coneixements teòrics valuosos i desenvolupar competències professionals clau, sinó que també m'ha donat l'oportunitat de reflexionar profundament sobre la meva pràctica docent, assegurant que les meves futures intervencions siguin respectuoses i beneficioses per als meus alumnes.

8. BIBLIOGRAFIA

Alvarez, V. del Carmen, V., Morelos, M., Rubio, M.T. (2010). Trabajo por proyectos: aprendizaje con sentido. *Revista Iberoamericana de Educación. Organización de Estados Iberoamericanos para la Educación, la Ciencia y la Cultura*. 52(5).

Chinn, A. C. & Malhotra, A. B. (2002). Epistemologically authentic inquiry in schools. A theoretical framework for evaluating Inquiry task. *Science Education*, 86(2), 175-218.

Day, C. (1993). Reflection: a necessary but not sufficient condition for professional development. *British Educational Research Journal*, 19(1)

Escola Enric Tatché i Pol. Pàgina web. Recuperat de: <https://escolaenrictatche.cat/escola/>

Escola Xarau. Pàgina web. Recuperat de: <https://agora.xtec.cat/ceipxarau/>

Generalitat de Catalunya. (2023). Decret 21/2023, de 7 de febrer, d'ordenació dels ensenyaments de l'educació infantil. Diari Oficial de la Generalitat de Catalunya. Recuperat de: <https://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/8851/1955221.pdf>

Institut Escola Pinetons. Pàgina web. Recuperat de: <https://www.iepelspinetons.cat/>

Institut Escola Violet. Pàgina web. Recuperat de: <https://agora.xtec.cat/esc-violet/projecte-educatiu/filosofia-descola-i-valors/>

Madrid, D; Mayorga, M.J. (2012). La organización del espacio en el aula infantil. Barcelona: Octaedro.

Montesinos, J. (1989). *Mètode científic i didàctica de les ciències socials*. Departament de Didàctica de les Ciències Experimentals, E.U. Formació del professorat d'EGB. Universitat de València.

Osborne, J. (2014). Teaching Scientific Practices: Meeting the Challenge of Change. *Journal of Science Teacher Education*, 25(2), 177-196.

Prades, S. i Ramiro, E. (2015). *El medi social i cultural en Educació infantil*. Recuperat de: https://issuu.com/universitatjaumei/docs/sapientia_103

Rutherford et al. (1971). *New trends in integrated Science teaching*. UNESCO. VI.

Usabiaga, C.; Fernandez, J. M.^a; Cerezuela, M.ª A. (1984). *Aproximación didáctica al método científico*. Ed, Narcea.

Villalobos, J. i de Cabrera, C.M. (2009). Los docentes y su necesidad de ejercer una práctica reflexiva. *Revista de Teoría y Didáctica de las Ciencias Sociales*. (14) 139-166

9. ANNEXOS

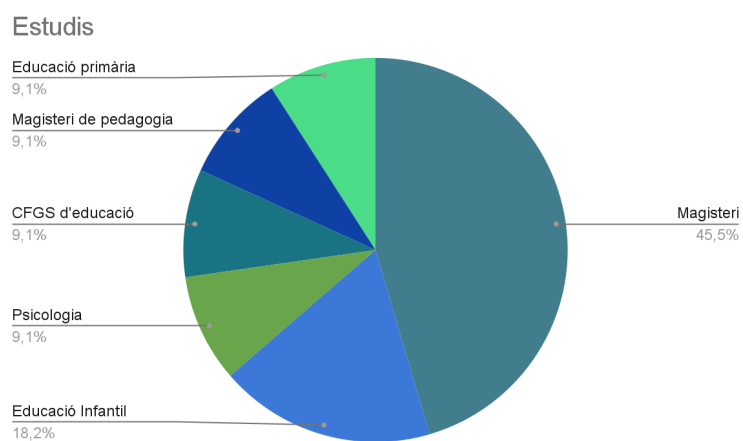
9.1. Llistat de participants

ESCOLA	Número de participant
ESCOLA A	Participant 1 (M)
	Participant 2 (E.T)
	Participant 3 (MJ)
	Participant 4 (M)
ESCOLA B	Participant 5 (J.S.)
	Participant 6 (D.G)
	Participant 7

	(M.)
ESCOLA C	Participant 8 (C)
	Participant 9 (H)
	Participant 10 (P)
ESCOLA D	Participant 11 (D.L.)

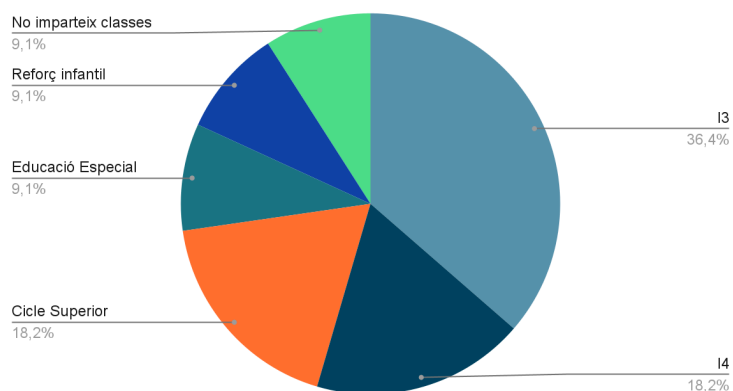
9.2. Gràfics

GRÀFIC 1: Estudis dels participantas

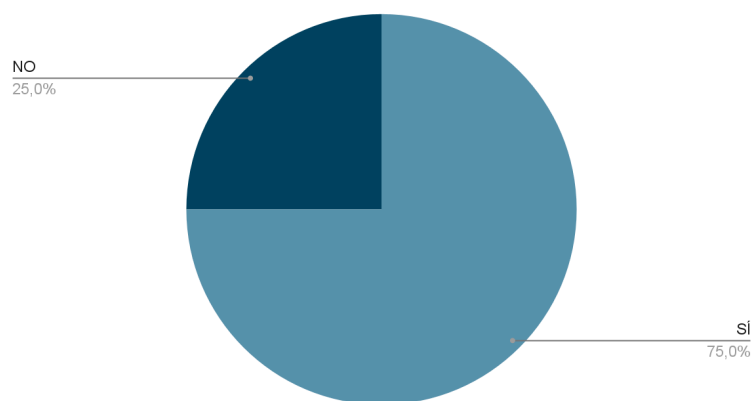
GRÀFIC 2: Curs on imparteixen classe

Quin curs imparteixen classes?

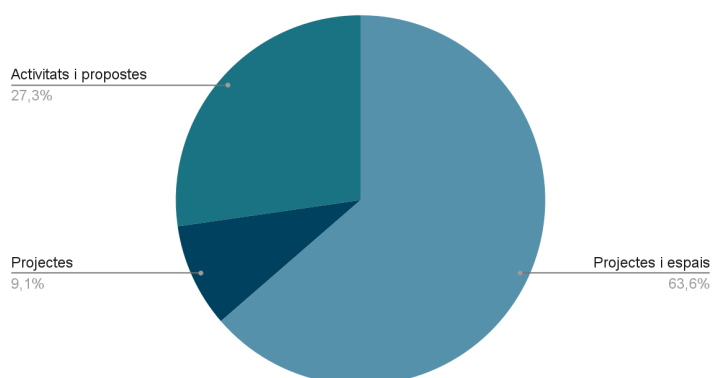
GRÀFIC 3: Fan ús de metodologies de projectes i espais actualment?

FAN ÚS DE PROJECTES O ESPAIS?

GRÀFIC 4: Com treballen les ciències socials?

Com treballen les ciències socials?

9.3. Guió entrevista:

Edat:	Grup en el que es troba:
Estudis:	Has treballat amb projectes o espais algun cop?
Treballes actualment amb projectes o espais?	
Com es treballen les ciències socials a l'escola on et trobes?	
1. Què penses sobre la utilitat del treball per projectes i espais per al desenvolupament del medi social?	
2. Quins són els principals avantatges i desavantatges que trobes en l'ús de projectes i espais per al desenvolupament dels alumnes en el medi social?	
3. Has tingut experiències concretes on vegis realment l'impacte d'aquestes metodologies en els infants?	
4. Podries descriure alguna situació on hagis pogut trobar dificultats a l'hora d'aplicar un projecte o un espai en el context del medi social?	
5. Com abordaries les possibles dificultats que poden sorgir en el procés d'implementació d'aquestes metodologies?	
6. Què creus que hauria de tenir un recurs (parlant-se d'un document on poder tenir una guia) per tal que fos efectiu per atendre les necessitats i preocupacions del professorat en relació amb la utilització de projectes i espais en el medi social?	
7. En cas de treballar per projectes o espais l'àmbit del medi social, quines recomanacions faries als a docents que estiguin començant a implementar aquestes metodologies? En cas de no treballar amb projectes o espais, que t'agradaria saber per tal de poder implementar-los?	

ENTREVISTA I OBJECTIUS QUE S'ASSOLEIXEN:

OBJECTIU:	PREGUNTA RELACIONADA:
<p>Investigar les opinions dels mestres sobre la utilitat del treball amb projectes i espais per al desenvolupament dels alumnes en el medi social.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Què penses sobre la utilitat del treball per projectes i espais per al desenvolupament del medi social? 2. Quins són els principals avantatges i desavantatges que trobes en l'ús de projectes i espais per al desenvolupament dels alumnes en el medi social? 3. Has tingut experiències concretes on vegis realment l'impacte d'aquestes metodologies en els infants?
<p>Identificar les possibles dificultats o reptes que els mestres poden experimentar en l'aplicació d'aquestes metodologies en el context del medi social.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 4. Podries descriure alguna situació on hagis pogut trobar dificultats a l'hora d'aplicar un projecte o un espai en el context del medi social? 5. Com abordaries les possibles dificultats o reptes que poden sorgir en el procés d'implementació d'aquestes metodologies?
<p>Crear un recurs per a que les escoles o el professorat pugui tenir idees bàsiques sobre la utilització i implementació dels projectes i espais en l'àmbit medi social.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 6. Què creus que hauria de tenir un recurs (parlant-ne d'un document on poder tenir una guia) per tal que fos efectiu per atendre les necessitats i preocupacions del professorat en relació amb la utilització de projectes i espais en el medi social? 7. En cas de treballar per projectes o espais l'àmbit del medi social, quines recomanacions faries als a docents que estiguin començant a implementar aquestes metodologies? En cas de no treballar amb projectes o espais, que t'agradaria saber per tal de poder implementar-los?

9.4. Entrevistes

ESCOLA A- Institut escola els pinetons

M (Participant 1):

Edat: 39

Grup en què imparteixes classe: 6è

Estudis: Magisteri de pedagogia terapèutica, Màster en direcció i lideratge en centres públics

En alguna ocasió has treballat amb projectes o espais? Si més de 10 cursos en projectes

Treballes actualment fent ús de projectes o espais? si

Com es treballen les ciències socials a l'escola on treballes? A través de situacions reals

(canvi d'hora, calendari de dies internacionals, festivitats, mirant notícies per a infants...),

llibres que estiguin llegint al grup, teatre, excursions, colònies, converses que portin els

infants sobre els avis, actualitat, del municipi...

1. Què penses sobre la utilitat del treball per projectes i espais per al

desenvolupament del medi social?

És una bona metodologia d'aprenentatge, ja que:

- crear un escenari autèntic i motivador que promou l'interès dels infants per aprendre es desenvolupa la comunicació, col·laboració, pensament crític i la creativitat
- els adults posem la mirada, per sobre del que s'aprèn, en el quan i com s'utilitza
- allò que s'ha après i si porta a reflexionar i aprofundir en les actuacions i valors dels infants.
- comencen a partir d'una pregunta oberta i investigable
- comencen a partir d'un repte o una necessitat a resoldre
- acaba amb la realització d'una acció pública la qual acostuma a tenir com a objectiu la transformació social.

- L'infant, continua sent el protagonista del propi procés d'aprenentatge.
- Decideix en quant a contingut, format i la temàtica que es tracta.
- Gestiona el temps i els recursos dels quals disposa.

Paral·lelament, l'adult, a través de la conversa, acompanya i guia els infants en la planificació, gestió, investigació i també en la reflexió sobre els errors i les estratègies d'aprenentatge a través de bones preguntes promovent així la discussió col·lectiva i que tots els infants pensin.

2. Quins són els principals avantatges i desavantatges que trobes en l'ús de projectes i espais per al desenvolupament dels alumnes en les ciències socials?

Amb el treball per projectes contribuïm a formar ciutadans i ciutadanes crítics, que tinguin opinió pròpia, es mostrin autònoms i tinguin la capacitat de resoldre nous reptes en cooperació amb els altres, tenint en compte diverses solucions.

3. Has tingut experiències concretes on vegis realment l'impacte d'aquestes metodologies en els infants? Si més de 10 cursos en projectes

4. Podries descriure alguna situació on hakis pogut trobar dificultats a l'hora d'aplicar un projecte o un espai en el context del medi social?

No, però sí que és important que el docent ha d'estar ben informat de l'origen de les cultures del món per tal de donar resposta de manera inclusiva. I entendre que tot el que fem i símbols socials tenen un origen històric, per tant, de l'àmbit social.

5. Com abordaries les possibles dificultats o reptes que poden sorgir en el procés d'implementació d'aquestes metodologies?

Primer aportaria element, lectures que poguessin estimular, provocar i motivar l'aprenentatge en els infants. Després com adult, no dirigeixes sempre la investigació ni tothom investiga el mateix. Es fa una conversa grupal on es fa un mapa conceptual i després cadascú decideix que vol investigar. L'adult ha de seguir molt estretament la investigació i aportar material a la investigació.

Les dificultats que et pots trobar és necessitar un material o informació que no tens en el moment o que vagi internet. Llavors, cal ser humils i dir que cal buscar altres vies o recursos com agafar llibres de la biblioteca o buscar la informació a casa.

6. Què creus que hauria de tenir un recurs (parlant-ne d'un document on poder tenir una guia) per tal que fos efectiu per atendre les necessitats i preocupacions del professorat en relació amb la utilització de projectes i espais en el medi social?

Portar com a mínim 2 o 3 persones els projectes per baixar ratio.

7. a. En cas de treballar per projectes o espais l'àmbit del medi social, quines recomanacions faries als a docents que estiguin començant a implementar aquestes metodologies?

És important que el docent ha d'estar ben informat de l'origen de les cultures del món per tal de donar resposta de manera inclusiva. Que tots els docents que treballen per projectes creguin en aquesta metodologia.

E i M (Participants 2 i 4):

EDAT: E(49), M(39)

ESTUDIS: E- Magisteri, M- Magisteri. Diverses formacions ambdues

CURS: E (I4), M(I3)

Has treballat amb metodologies basades en projectes o espais? Sí

Treballes actualment fent-ne ús? Sí, a de fet, en l'escola que estem, la metodologia bàsicament està pensada en projectes d'espais o petites històries que diem a petits, perquè un projecte implica que els nens, maduratívament, siguin capaços de... d'entendre els processos, no? I a infantil, per edat, poden... O sigui, l'atenció és concreta i no és tan abstracta, per tant, nosaltres li diem petites històries, ja no? Sí, o propostes, sí. Sí, treballem per espais a les tardes.

Com es treballen les ciències socials a l'escola on treballes? Bàsicament, ho treballem a través dels projectes.

Els projectes sorgeixen de les necessitats que veiem en el grup... I dels seus interessos, també. I dels seus interessos. Llavors, aprofitem històries o coses que els passen als infants, o bé, és a l'adult que veu aquesta necessitat, i fa una provocació perquè els nens tinguin interès per

parlar d'aquell tema, i a través d'allà es van formant o canviant en funció dels interessos dels infants. També ho fem de manera globalitzada. Llavors, no només ens centrem en el medi social, sinó que, clar, tenim molt en compte, no?, tot el... Bueno, sí, però en el medi... jo què sé, per exemple, el poble, no? És una cosa que treballem molt, perquè a l'escola intentem que no sigui només la part de dintre física, diguéssim, d'escola, sinó que les coses que passen a l'escola vagin cap en fora, no? I per conèixer el que tenim al nostre abast, el que ens pot ajudar, hem de conèixer que tenim uns grans entitats, uns parcs, no? Llavors, el que és més a prop d'ells, per exemple, són els entitats. Jo què sé, a mi em va passar un dia que tenia dos nens que eren dels diables, i evidentment, en el meu grup, vam fer un projecte sobre els diables de Ripollet. Perquè, clar, em donava peu a, no?, i és una mica això, és del que ells surten. Tu tens clar els objectius que han d'assolir, marcats pel currículum, no?, i pel nivell moderatiu, i a partir d'aquí, doncs vas provocant o intentant agafar aquelles coses perquè vagin sortint.

1. Què penses sobre la utilitat del treball per projectes i espais per al desenvolupament del medi social?

Pensem que és la forma més significativa.

I que més s'apropa, no?, a que els infants, escoltar també els infants,

les seves necessitats o interessos, i jo crec que és la forma com més propera i que capti molt l'atenció, no?, d'ells. Sí, jo crec que és una metodologia molt respectuosa, no?,

que té molt en compte les necessitats i els interessos dels infants. I en tindre això en compte, automàticament l'aprenentatge es fa significatiu, que és el més important, i a més permet fer-ho de manera lúdica.

Una cosa que és molt important als espais és que els nens puguin provar, experimentar, reprovar, no?, i fer això de manera autònoma, que és el que pretenem,

doncs dona significat a allò que estan aprenent. També se li dona molta importància a les famílies, i és el que diu l'Eli, que si en algun moment trobem que hi ha familiars que pertanyen a alguna entitat del municipi,

com treballem l'entorn, sobretot més proper, que és el que diu la Eli, que si en algun moment trobem que hi han familiars que pertanyen a alguna entitat del municipi, que és el que diu la

Eli, que és el que diu la Eli, doncs també ens agrada convidar perquè vinguin, ens expliquin, ens ensenyin material, que ells també puguin tocar i experimentar.

Sí, és com obrir l'escola a cada escola. Exacte, és obrir una mica l'escola. No fer com antigament, que el mestre és el que té la veritat absoluta,

els infants no poden tampoc donar la seva opinió, i realment al final no era gens significatiu.

2. Quins són els principals avantatges i desavantatges que trobes en l'ús de projectes i espais per al desenvolupament dels alumnes en les ciències socials?

Mira, desavantatges, jo crec que has d'estar en contínua formació, i això requereix molt de temps per part del mestre, perquè nosaltres no ho sabem tot, a vegades et surten projectes o petites històries que dius ¿esto qué es, mara meva? I clar, has d'estar buscant materials, buscant informació, i això implica un temps i un esforç per part del mestre, és així. No és el mateix quan ho tens tot donat en un llibre i ho llegeixes, que a vegades les preguntes que siguin, nosaltres intentem que els nens pensin, per tant les preguntes que fem són molt obertes, no són preguntes que tu trobes amb el Google perquè ens entenem,

Miriam: sinó clar, hem de fer tota aquella part perquè els nens ho experimentin. Llavors és com més complicat per al tutor, per la persona docent.

Avantatges, doncs que els nens, clar, és molt més ric pels nens. Quan tu aprens una cosa de manera significativa, és un aprenentatge que tens per sempre, perquè no és memorístic.

Quan tu aprens una cosa memorística, ho aprens i el dia següent ja ho recordes. Llavors, fugim d'aquest tipus d'aprenentatge, no diem que l'aprenentatge memorístic no sigui necessari,

és necessari fer memòria segons quines coses, però és molt més important en aquestes edats, que els nens tinguin la possibilitat d'experimentar per ells mateixos i d'aprendre per ells mateixos.

No? Pots aprendre alguna cosa? No, que abans, el que parlàvem abans, que també li donem molta importància a les sortides, saps? O sigui, el que hem dit abans, no?

Obrir l'escola a les famílies i també al municipi. I les petites sortides, com per exemple el parc de Pinatons, que fem quinzenalment, o també sortides a algun lloc concret de Ripollet,

fa que també els infants puguin viure i puguin conèixer els seus carrers, conèixer les entitats. Aquí també, per exemple, molt a prop,

tenim un espai on també alimentem gats de protectores al carrer. Doncs també se'ls fa la proposta que també puguin col·laborar.

Són petites coses que també han d'ajudar al poble a fer-los participis

3. Has tingut experiències concretes on vegis realment l'impacte d'aquestes metodologies en els infants?

Jo, per exemple, he estat en altres escoles molt més tradicionals i clar, sí que veig la diferència. O sigui, hi ha escoles que diuen que fan projectes,

que el que fan és donar fitxes i marcar allà les parts, i realment jo veig que aquí no hi ha cap significat per als nens, saps?

És a dir, saber que això es diu cua i això es diu ull, aquestes orelles, que a més és una cosa que aprenen de manera natural o innata quan estan contactant els animals o... saps?

Dic ara medi natural, però si dic social, distingir que aquell nen que tinc a l'aula té un color de pell diferent al meu, saps? Saps el que vull dir? És com...

Al final ells estan acostumats, per la metodologia que tenen, ells estan acostumats a fer preguntes. Clar, nosaltres hem vist, quan hem anat, no sé, d'excursió a algun altre lloc,

molts monitors ens pregunten que si això és normal

perquè no ho han vist en moltes escoles, perquè mostren els seus interessos. Tenen ganes de saber més, tenen ganes de preguntar... I són molt respectuosos. L'altre dia que vam anar al parc del laberint,

em diu la monitora, hala, han arribat tots i s'han aturat, saps? I tots estaven escoltant el que estaven dient, no? Treballem molt el respecte cap a l'altre. Sí. Això jo crec que és molt important.

Exacte. Que no sé si ens has escoltat, però que dèiem que el respecte cap a l'altre és una cosa que treballem molt i que això es nota quan sortim, no?

Que l'altre dia vam anar al parc del laberint, el meu grup, i anàvem sols, perquè una cosa que treballem molt és l'autonomia. Hi havia el laberint petit i jo els vaig dir, mira, entreu per aquí i heu de sortir per allà.

Us esperaré, a veure quin camí trieu. I a l'altra banda hi havia un grup d'infants d'una altra escola i automàticament ells van arribar i es van aturar tots en silenci, no? Perquè hi havia una monitora que estava explicant una cosa

i la monitora es va dir, hola, perquè tenen 4 anys, i diu, és que tothom ha arribat. I tothom estava allà, i dic, sí, però és normal, no? Per mi és el normal.

O sigui, si tu treballes amb ells el respecte, l'escolta, no? És una cosa que ells van adquirint.

Més que res perquè ells se n'adonen que a ells els agrada que l'escoltin quan parlen. I això també ho treballem. Igual que a mi m'agrada quan jo parlo que m'escoltin, no?

Els entenen que també volen el mateix per ells. I ho fan. I no és una cosa que hagi d'estar tota l'estona, no? Imposant aquestes coses. Amb les normes.

Es parla, clar que es parla al principi, però jo crec que aquesta empatia la van guanyant. Ho aprenen amb el dia a dia de l'escola.

Nosaltres no tenim fraccionat l'horari, sinó que treballem de manera globalitzada i en tot moment a l'escola és un moment educatiu.

Per tant es treballa tot tipus de continguts relacionals. Ja no continguts només curriculars, sinó també tota la part social, que és superimportant en aquesta edat.

De l'egocentrisme a la part social. Llavors, és important

4. Podries descriure alguna situació on hagi pogut trobar dificultats a l'hora d'aplicar un projecte o un espai en el context del medi social?

Sí, però jo soc molt sincera amb els nens. És a dir, jo crec que s'ha de ser sincera i que s'ha de ser humà. I ells ho han de veure així també.

Jo quan no sé una cosa, no puc saber que tot, soc una persona igual que ells i aprenc igual que ells. Per tant, jo els dic, doncs això no ho sé, però ja ho farem per averiguar-ho i anem buscant.

Saps? I els nens també aprenen, crec que també és una cosa molt important, és que la immediatesa no és possible sempre i han d'aprendre a esperar. I a veure que tot no es soluciona en el moment.

Llavors, doncs els dic, mira, en aquest moment no és possible, doncs què podem fer perquè sigui possible?

Què necessitem? Fem tot el treball de... Fem una llista de material, no sé què, i ho anem buscant. Llavors, dificultats sempre, ja t'ho dic, perquè depèn de la pregunta dius,

a veure ara com faig jo això perquè els nens ho aprenguin de manera significativa, d'acord? Llavors, doncs és estar buscant constantment. Et recolzes molt en els companys, també preguntes.

No ho fem tot individual aquí, sinó que ho fem tot molt col·lectiu. Parlem molt amb la resta de mestres, llavors t'ajuda molt. Mira, m'ha sortit això, com ho puc fer?

Després, com que és molt obert, ja donem resposta a la diversitat. Ja baixem els ritmes, ens ajudem molt. Per exemple, doncs a nivell organitzatiu, si tenim una proposta que sabem que necessitarem un reforç, doncs amb la companyia, escolta, t'he pensat això, em pots passar aquesta persona que m'ajudi, saps? Mm. I ho anem resolent, però sempre hi ha problemes. I de fet, en el medi social no potser tant, però quan van creixent, hi ha alguns temes que han d'entrar a la societat, doncs els podem trobar en famílies que diguin, doncs aquest tema no el veig favorable pel meu fill. Això pot passar. Però bueno, també tenim això que deia la Míriam, que constantment hi ha un contacte amb les famílies. I a les famílies els informa del que estem estudiant i com surgen les coses. Llavors, doncs anem fent.

5. Com abordaries les possibles dificultats o reptes que poden sorgir en el procés d'implementació d'aquestes metodologies?

Sí, doncs ara hi ha... Digues, alguna dificultat que has tingut. Sí, i com la supereu, o com... Bueno, com a possible... Sí, alguna situació que t'hagis trobat de dir... Bueno, sobretot a tres anys. Encara, bueno, encara el tema dels conflictes els hi ha d'acompanyar molt els infants. I clar, segons la casuística i el caràcter de cada infant, doncs pot ser que sigui... Sí, que sigui... Ho guardo, d'acord? Que sigui una mica, doncs... Has d'estar com parant focs, saps? Vull dir,

acompanyant, parant... I que hi ha moments en els que realment te'n pots implicar molt i bueno...

Bueno, és que a tres anys no fan projectes perquè a nivell maduratiu, cognitiu, no estan preparats. A lo millor pot ser alguna cosa molt puntual ja cap al final de curs, tercer trimestre. Exacte.

Però pensa això, que tota l'etapa de tres anys, tot el grup, necessita molt acompanyament, tant emocional com a nivell de conflictes. Sí. I el tema també, sí que és veritat que no tenim, com el que ha dit ella, no tenim una estructura com molt marcada, però sí que hi ha petites rutines que a ells també els ajuda molt a centrar-se una mica, a saber anticipar-se a què farem en cada moment. I clar, estem en aquest rodar i que ells puguin veure com funciona el dia a dia a l'escola. I això és això, dos trimestres.

6. Què creus que hauria de tenir un recurs (parlant-ne d'un document on poder tenir una guia) per tal que fos efectiu per atendre les necessitats i preocupacions del professorat en relació amb la utilització de projectes i espais en el medi social? i 7.

a. En cas de treballar per projectes o espais l'àmbit del medi social, quines recomanacions faries als docents que estiguin començant a implementar aquestes metodologies?

b. En cas de no treballar amb projectes o espais, que t'agradaria saber per tal de poder implementar-los?

Hi ha un problema, hi ha un problema greu de formació per part dels docents. A més és que la paraula projecte, com és que ha anat canviant, no, i li diuen projecte a quasi tot, i moltes vegades confonen projecte amb centre d'interès, que no és el mateix. I llavors jo crec que també hi ha molta por per part d'alguns mestres perquè és com he d'avaluar, he de quedar bé, els meus nens han d'aprendre això, no, i perden de vista que l'important no és el final, sinó el recorregut. Exacte.

I passa el mateix amb el projecte d'art, per exemple, que es fa a l'escola, no, que tot el procés realment al final és el més important, no. Clar, és que d'un projecte l'important és el procés. Que ells entenguin, i que ells mateixos siguin conscients, de quin tema és el que es treballa, quins conceptes són, i que, que ells ho puguin, en el dia a dia, ho puguin portar a terme. Jo els

diria... Que us llanceu a la piscina, o sigui, tothom tenim por quan comencem i hem de canviar alguna cosa,

Llavors jo els diria, llanceu-vos, a poc a poc aneu fent els canvis, tampoc és necessari tirar-se sense flotador, perquè és veritat, és a dir, perquè volem passar del 0 al 100, i això no és possible, perquè s'han de fer molts canvis de mentalitat. De la mentalitat de l'adult ja, o sigui, perquè has de, has de tindre una visió d'infant diferent la que tens tu, has de creure que l'infant és possible, i això per molts adults és un repte.

Llavors, les coses s'han de fer a poc a poc, però que s'ha de començar, per algun lloc s'ha de començar, perquè si no, no canviarem mai, i la societat canvia i l'escola ha d'anar conjuntament amb la societat, això és molt important, és a dir, el que no pot ser que el que passi a l'escola sigui una cosa irreal. D'acord.

És la vida que tenim tots, saps? Llavors, jo els diria, de mica en mica aneu sense por, aneu formant-vos, hi ha molta gent ara, gràcies a Déu, format en aquestes metodologies, doncs busqueu persones que us puguin assessorar a les escoles, que us ajudin a triar els materials, i de mica en mica aneu incorporant, i ja veuran que quan provin, no voldran tornar enrere. I que és una cosa més del mestre que no pas dels infants, perquè pensa que si des dels 3 /4 anys, es comença a treballar per espais o per projectes, els infants passaran les diferents etapes i ells ja estan acostumats a fer-ho així.

Per ells no és cap repte, perquè és la seva forma del dia a dia de fer-ho. Igual que en altres escoles tradicionals estan acostumats a agafar el llibre de l'editorial i anem a la pàgina tal, i és com una metodologia, una forma de fer, aquests infants ja ho van... Ho van assolint de cop a cop, ho van integrant, i al final és la seva forma de fer, li surt natural.

Aquestes preguntes, el voler saber, tot això ja queda implícit en ells, perquè ho han viscut des de ben petits. No, doncs ja està. Moltes gràcies.

Sí, perquè són recomanacions que faríeu als mestres que volen iniciar-se en això. A les escoles que treballen, sí. Sí, a les escoles que treballen, sí.

Que preguntin o que s'animin i truquin a les escoles i que puguin venir a veure com es treballa. I que endavant, que tot és començar, que totes hem sigut noves i hem necessitat el recolzament d'una persona que ja porta molt més temps.

Que en aquest sentit no pateixin, i que és que al final els infants... I tot és modificable, eh? Que nosaltres portem deu anys i encara tenim cada dos per tres cicles pedagògics de debat, i de dir, això no funciona perquè no funciona, o això sí, o canviem ara. Penseu que nosaltres, per exemple, aquest canvi que hem fet de 3-4 i de 5-1 ho hem fet fa dos anys, perquè abans era 3-4-5. Llavors amb el temps tu vas observant, mirant, i aquesta és la riquesa, no? Clar, molta reflexió pedagògica i molt de... no tenim la veritat absoluta.

I al final és un assaig error. Si tu veus que això pels infants els hi planteja, que això de 3-4-5 vam veure que el nivell maduratiu, els de 3 i els de 5, estaven en moments totalment diferents, i potser no podien aportar-se entre ells molt. Els infants petits potser s'angoixaven per voler anar amb el pas que...O no els hi deixaven descobrir perquè els de 5 ja ho tenien descobert, i també tenen el dret a descobrir per si mateixos. No parar els de 5 i no angoixar tampoc els de 3. Exacte. Són reflexions sempre.

MJ (Participant 3):

EDAT: 58 anys

ESTUDIS: Magisteri

CURS: 13

Has treballat amb metodologies basades en projectes o espais? Sempre, els últims 13 anys aquí.

Treballes actualment fent-ne ús? Sí

Com es treballen les ciències socials a l'escola on treballes? El medi social, a partir de l'entorn més proper, intentant conèixer l'entorn més proper, començant per aquí.

1. Què penses sobre la utilitat del treball per projectes i espais per al desenvolupament del medi social?

Genial, perquè s'ha après el més possible. El més proper et servirà després a fora per moure't, per entendre, perquè s'ha urbanitzat una ciutat d'una manera determinada. Et permetrà conèixer les necessitats del teu entorn més proper a nivell social, si estudies primer això.

2. Quins són els principals avantatges i desavantatges que trobes en l'ús de projectes i espais per al desenvolupament dels alumnes en les ciències socials?

Avantatges que oferia a l'infant tots els materials necessaris perquè vagi investigant, perquè vagi creixent.

Hi ha possibilitats infinites d'anar avançant sense sostre. Per exemple, a partir d'inconvenients que potser algun mestre que encara ho ha practicat poc o que potser no tingui prou habilitats per tenir en compte totes les possibilitats d'aquesta manera de fer. Però un cop s'entenen i es veu totes les possibilitats que tenen, la gent està còmoda treballant d'aquesta manera perquè no hi ha un sostre.

3. Has tingut experiències concretes on vegis realment l'impacte d'aquestes metodologies en els infants?

Que després, aquí la gent, sobretot, ens agrada molt veure...

Els infants que han passat a l'institut, com... Mira, Oliver. O instituts, per exemple, que estan fora de l'àmbit escolar. Ara tenim institut a l'escola, però abans no.

Doncs teníem molt retorn dels mestres d'aquells instituts dient que els nens que havien vingut d'aquesta escola,

que treballa d'aquesta manera tan globalitzadora, que tenien molts més instruments i moltes més eines per tirar endavant qualsevol projecte sense por.

I, a més, sense por d'arribar fins on podia cadascú, sense ser gaire competitius, sinó mesurant les seves possibilitats,

sense problemes personals, de pors de no poder arribar.

Mentre que amb els infants que venien d'una escola més tradicional, doncs els hi trobàvem amb més pors, més paradets, més... sense eines.

4. Podries descriure alguna situació on hakis pogut trobar dificultats a l'hora d'aplicar un projecte o un espai en el context del medi social?

A vegades l'impetut del dia a dia, que potser estàs uns dies que no apareixen com molts temes per anar desenvolupant i llavors és com fàcil anar ampliant o proposant tu i d'altres, que com que treballes d'aquesta manera, que aprofites molt. Totes les preguntes que es fan a l'infant en

el dia a dia, que hi hagi moltes en un mateix dia. Llavors, has de seqüenciar-ho i mirar maneres que totes aquestes inquietuds es puguin treballar dins de l'escola.

5. Com abordaries les possibles dificultats o reptes que poden sorgir en el procés d'implementació d'aquestes metodologies?

Depèn d'aquestes dificultats com són, però sobretot ajudant a cada nen des del moment en el que està. Estar atent una miqueta a en quin punt està i no avançar fins que no se n'assolit alguns temes que li caldran per poder seguir avançant. Desdramatitzant quan no se'n surten i donant altres... tenint en compte les intel·ligències molt importants. I que cada nen arriba a un aprenentatge de múltiples maneres, no sempre en la mateixa via.

6. Què creus que hauria de tenir un recurs (parlant-ne d'un document on poder tenir una guia) per tal que fos efectiu per atendre les necessitats i preocupacions del professorat en relació amb la utilització de projectes i espais en el medi social?

Jo crec que caldria fer aquest recurs per tal que les escoles no tinguin aquesta angoixa o diguin, doncs mira, necessito ajuda per a alguna cosa.

7.

a. En cas de treballar per projectes o espais l'àmbit del medi social, quines recomanacions faries als a docents que estiguin començant a implementar aquestes metodologies?

b. En cas de no treballar amb projectes o espais, que t'agradaria saber per tal de poder implementar-los?

Si es tracta d'una escola que encara no ho fa, que segueix un mètode molt tradicional encara de llibres de text, o de projectes com molt tancats que ja s'han fet altres anys i es tornen a repetir, doncs si es detecta que hi ha mestres que ja tenen ganes de començar a fer coses més atenant a les necessitats de l'infant, del moment, d'aquell grup que té en concret, doncs començar a fer, que no tinguin por, i començar a fer ja des del grup petit, des de la seva aula, a poc a poc, i anar, sobretot, compartint, buscant espais des de l'equip directiu per anar

compartint amb altres mestres aquests petits avenços, i no pretendre fer un gran canvi en una escola de cop quan la gent encara no està prou formada ni motivada per fer-ho

ESCOLA B - Enric Tatché i Pol

J (Participant 5)

EDAT: 55

ESTUDIS: Antic magisteri, de Cicle superior de ciències, tot i que després vaig fer les oposicions d'infantil i per això he estat a l'infantil

CURS: 5è i 6è

Has treballat amb metodologies basades en projectes o espais? Sí, he fet projectes d'aula.

Treballes actualment fent-ne ús? Ara poc

Com es treballen les ciències socials a l'escola on treballes?

A infantil es treballa sobretot a partir de les vivències i de l'entorn que tenim a l'escola. Tenim un pati meravellós, tenim uns espais molt macos, i a les hores tot va vinculat a això, al poble, a la família. El que tenim és més a prop.

1. Què penses sobre la utilitat del treball per projectes i espais per al desenvolupament del medi social?

A veure, jo parteixo que el medi social no és un dels meus punts forts. Si em parlés de medi natural, tindria més coses a dir. Però aviam, el treball per projectes sempre és enriquidor. El que passa és que jo soc de l'opinió que no cal abusar-me. I no cal abusar-me perquè el treball per projectes pot ser enriquidor. No és enriquidor per a uns nens, però per a uns altres. És un espai molt bo per camuflar-se, desaparèixer, no existir-hi gaire. I aleshores s'ha de potenciar aquells nens que sí, que saben treballar amb equip, que saben tirar endavant el projecte, que saben buscar. Però amb mares a més a més tan petitones és molt una feina del tutor i del mestre. Al treball per projectes li podem dir aquest nom, però és molt llarg. El que va radiar el treball per projectes, a un cicle mitjà o a un cicle superior. A un infantil jo no li diria treball per projectes. Sí, podem dir, anem a fer el projecte de les dents, anem a fer el projecte del poble. Però en realitat no és ben bé un projecte, perquè no són elles que busquen la informació, no són elles que saben quina informació volen buscar. La qual cosa ho deixaria

aquí com una mica un impàs. Parlem d'educació per projectes, no és ben bé un projecte com aquest.

2. Quins són els principals avantatges i desavantatges que trobes en l'ús de projectes i espais per al desenvolupament dels alumnes en les ciències socials?

Doncs això, que el nano, per exemple, ve a agafar una família que l'acompanya, el nano que sí que té unes certes vivències, sí que pot treure molt del part d'ell, no? De dir, a casa he vist això, o el papa ho ha parlat i m'ha explicat això, o la mama m'ha ajudat a fer tal cosa. I la cosa complicada està en aquella criatura, que no té aquest acompanyament, que té dificultats per sortir-se'n tot sol, i aleshores s'arpenja molt clarament amb els companys. I que s'arregni pot ser molt positiu, si ell és capaç d'aprendre d'aquest arpenjament, diguéssim, però moltes vegades això el que fa és que camufla i descobreixen que poden fer coses molt maques, quan en realitat ells no les estan fent, i no són conscients que no les estan fent.

3. Has tingut experiències concretes on vegis realment l'impacte d'aquestes metodologies en els infants?

Home, jo recordo que he fet projectes a I5, per exemple, no a nivell social, eh?, recordo un molt maco de plàstica, per exemple, sobre els artistes, o recordo un altre molt xulo de la classificació dels animals, i clar, hi havia nanos que veies que, ostres, que gaudien moltíssim, i que realment estaven molt motivats, no?, perquè allò que els presentaves era atractiu, i tenien la sensació aquesta d'autonomia, no?, d'estar fent ells, no? I la percurs negativa seria la mateixa, o sigui, estaven molt embocats tota l'estona, hi havia nano que sí que ho feia, però que tenies la sensació de que no arribava, no arribava igual que els altres, no? Llavors, que estava fent-ho, que vagin tenint l'oportunitat que algun dia es puguin enganxar, però has de ser molt conscient que aquests altres nanos ja és el que no en poden fer

4. Podries descriure alguna situació on hagis pogut trobar dificultats a l'hora d'aplicar un projecte o un espai en el context del medi social?

Amb els més grans, que és quan jo penso que sí que realment estàs treballant per projectes, clar, suposo que depèn també molt del tipus d'escola i del tipus d'alumnat que tinguis. Una escola on els nanos, la majoria, vinguin de cases on estan acostumats a buscar informació, on estan acostumats a veure el pare o la mare que busquen informació, segur que és molt enriquidor i segur que els nanos... Però, en canvi, en altres escoles, jo recordo haver estat a

Rubí, que treballaven per projectes, però... O sigui, la visió del projecte d'inici de... Nosaltres, com a tutors, no fem res, nosaltres només acompanyem, hi ha una pila de llibres allà d'informació, hi ha dos ordinadors allà d'informació, tenim un mural a la classe per anar afegint tota la informació que arriba, i jo vaig arribar a fer la substitució, vaig arribar, seria al tant de finals d'octubre, i la sensació és que ja no s'havia avançat. No s'havia avançat gens. Per què? Perquè són nanos a Rubí, i amb molta alta immigració, nanos que solament a casa no tenien gaire llibres, nanos que un o dos podien sí tibar, clar, la majoria no tibava, si no tibava ningú, començant pel mestre, doncs clar, jo era un... Bueno, vaig penjant coses aquí, però no hi havia cap mena de... Clar, jo vaig marxar el desembre, no sé si quan després va tornar el tutor, va tenir més empenta i va saber fer-ho millor que jo, però jo quan vaig arribar a finals d'octubre, hi havia d'haver de tenir un cert ritme, ja et dic jo que no el tenia. La meva percepció és que no va acabar tenint ritme, no? Bueno, hem de ser molt conscients d'on poden arribar els nanos, perquè si ells no arriben, els hem d'ajudar nosaltres. Pretendre que un adult faci un projecte, moltes vegades ja és inviable, si no té les capacitats, pretendre que uns nens ho facin, doncs a vegades és com... molt bucòlic, però també molt utòpic.

5. Com abordaries les possibles dificultats o reptes que poden sorgir en el procés d'implementació d'aquestes metodologies?

Jo, davant dels problemes que he tingut, jo sempre he fet molt d'acompanyament. Aquell nano que no arriba, s'ha d'ajudar, i si cal seure i seus, i si cal ajudar-lo a dir vinga, anem a buscar, què voldries buscar? Anem a buscar a l'ordinador, va, jo t'ajudo, anem a veure com ho busquem. Realment penses que això, o sigui, fer un acompanyament és molt important, perquè si no, hi ha moltes vegades que es perd.

6. Què creus que hauria de tenir un recurs (parlant-ne d'un document on poder tenir una guia) per tal que fos efectiu per atendre les necessitats i preocupacions del professorat en relació amb la utilització de projectes i espais en el medi social?

A mi em sembla que s'ha de tenir molt clar, quan vols fer un projecte, una altra cosa és que surti o no surti, perquè si després realment els nanos són capaços d'activar cap a un costat diferent has d'estar oberta que tinguin cap allà, no? Però en un principi tots s'ha de tenir molt clar, llavors penso que és molt important tenir clar si uns passos, uns objectius, tu com a mestra, ja no del projecte en infant, tu com a mestra, dir, bueno, si surt aquest tema, el tema

de les dents, per exemple, o, molt bé, doncs jo vull que al final sàpiguen que hi ha, no sé, un desenvolupament maduratiu, ja no sé què, que quantes dents tenen, quins dents els tenen a la boca, quin és el nombre professional que... I tot això ho has de tenir molt clar. Llavors estaria bé com a escola, si tu tens una sèrie de projectes, que l'escola tingui molt clar quins són els objectius que vol aconseguir en aquell projecte, perquè la persona que vingui també tingui clar que tu n'has de sortir, no?

7.

a. En cas de treballar per projectes o espais l'àmbit del medi social, quines recomanacions faries als docents que estiguin començant a implementar aquestes metodologies?

b. En cas de no treballar amb projectes o espais, que t'agradaria saber per tal de poder implementar-los?

Jo penso que s'ha de tenir molt clar, quin és el currículum que es fa en aquell curs i què és el que tu vols fer perquè no quedi en buit. Perquè un projecte que tu el vols fer caminar cap a un costat se'n va cap a l'altre, el que no es treballa, que anava cap al costat on tu volies, l'hauràs de reconduir d'alguna manera perquè et torni a aparèixer, no? Si tu no tens molt clar quin és el currículum i què és el que s'ha de treballar en aquell curs, et quedaran forats si més s'ha deixat la de les mans. I després has de ser molt flexible. Has de ser molt flexible, de permetre'ls realment anar per on ells volen, però que se n'adonin de si realment aquell camí té recorregut o no el té. I després, doncs això, acompanyar molt els nanos que vegis que no, que no n'hi ha prou amb la presentació entre iguals, que és molt important la presentació entre iguals, és cap d'alt, és molt important, però no podem recolzar-ho tot en la presentació entre iguals perquè ja ho veurà qui no serà capaç de seguir i a les regles d'ajudar.

D (Participant 6)

EDAT: 47

ESTUDIS: Diplomatura Educación Infantil y el ciclo formativo

CURS: I3

Has treballat amb metodologies basades en projectes o espais? Bueno, estamos empezando ahora

Treballes actualment fent-ne ús? Bueno empezaron las profes de I5 el año pasado y a nosotras nos pilló en un I5 y no podíamos pararnos a cambiarlo todo, tenían que subir ya como muy arreglados y entonces empezamos a introducir cosas, bueno, hacíamos “racons” de mates y lengua algunos días a la semana, pero esto estaba ya de antes, no era bien bien la metodología como lo hacen ellas. Ellas llegan a clase por la mañana a las nueve ya lo tienen todo preparado, ya sabe cada uno donde tiene que ir, una vez a la semana se explican todas las propuestas que hay y tu trabajas más en concreto la que te interesa, pero el resto están todas relacionadas con alguna cosa. Entonces nostras íbamos haciendo, metimos un poco la cabeza pero tampoco es que este año al ser I3 bueno pues hemos introducido la mesa esta negra sensorial donde la vamos cambiando vamos haciendo propuestas diferentes según ahora vamos a hacer la granja vamos a comprar maíz y paja vamos a hacer la granja y tal hemos tenido hasta ahora nieve en plan sal pero todo para es muy sensorial y nosotras vamos haciendo pero claro es que el y 3 es como tienen que experimentar jugar y los vamos cogiendo s,i yo no entran y tienen cada uno ya sus propuestas no entran y tienen juegos para que ellos vayan haciendo todos de post construcciones o tal después la dinámica es esa después según la feinita que tengamos que hacer o los cogemos en grupos pequeños y van haciendo lo que estaban haciendo o alguna hacemos en gran grupo el “bon dia” de todo eso lo solemos hacer y después también hacemos las siguientes versiones cogemos en grupos pequeños e intencionadamente se ponen otras tres propuestas que es más o menos lo que están haciendo ellas lo que pasa que con otro orden ellas entran ya no tienen por la mano nosotros primero hemos tenido que adaptar estamos en ello entonces la intención es que el año que viene aparte material tampoco no tenemos mucho vamos haciendo como vamos y bueno la intención es acabar todas en el mismo tiempo pero bueno de momento hay diferencias.

Com es treballen les ciències socials a l'escola on treballes?

Intentamos en principio, es todo muy basado en su entorno no pues no sé qué decirte pues la primavera pues lo que hay el invierno lo que hay la surtida que hacemos la explicamos san Jordi preparada dos y explicamos leyenda intentamos que entiendan todos los elementos que participan y ya está es que es muy básico.

1. Què penses sobre la utilitat del treball per projectes i espais per al desenvolupament del medi social?

Es útil no, hombre yo pienso que todo tiene todo tiene su parte buena y su parte negativa dependiendo de cómo sea el grupo como sea el niño, yo lo veo positivo en el sentido de que os tenéis más libertad, no se ciñen o sea es una especie de combinar límites que tienen que cumplir con: puedo moverme libremente por la clase puedo hacer lo que quiera pero eso tengo que hacerlo porque está ahí es una propuesta que hay que hacer la haré cuando me apetezca, pero lo acabaré haciendo. Entonces para ellos se tienen que ir como regulando no yo lo veo bien en ese sentido luego tienes características de los niños que pues éste no hay manera de que yo lo veo bien en general bien

2. Quins són els principals avantatges i desavantatges que trobes en l'ús de projectes i espais per al desenvolupament dels alumnes en les ciències socials?

pues más o menos lo que he dicho no, ventajas pues eso que se se regulan en sí mismos entienden de otra manera que pueden hacer que no pueden hacer las relaciones con los demás y todo esto pues ellos mismos se van regulando pero no cositas de estas y si vuelve desventaja depende del niño pues no se va a autorregular o le va a costar más porque bueno ya interiormente él ya trae unas circunstancias y unas maneras entonces cuesta más pero bueno.

3. Has tingut experiències concretes on vegis realment l'impacte d'aquestes metodologies en els infants?

Hombre, en mi clase, por ejemplo, a mí personalmente me costaba mucho adaptarme porque era algo nuevo y es verdad, no puedes controlarlo todo, pero es verdad, me he dado cuenta que necesitas tiempo. Por lo tanto, yo creo que el impacto es positivo. Si los niños acompañan y todo va bien, pues acaba siendo una maravilla en I4, que es que van solos, ¿sabes? Y bueno, me gustaría llegar a eso.

4. Podries descriure alguna situació on hakis pogut trobar dificultats a l'hora d'aplicar un projecte o un espai en el context del medi social?

Bueno, pues yo misma ayer, por ejemplo, escogí en grupos pequeños para hacer una propuesta del número tres y el resto decidí no cambiar las propuestas de inicio que las de inicio. Yo en I3 ya te he dicho que la mayoría de los días son construcciones o alguna mesa de puzzles o, ¿sabes? Algo de más juego en clase. Decidí no cambiarlo, no hacer el corte, sino directamente cogerlos y seguir jugando y aquello pues llegó un momento que no sé si era

porque llevan mucho rato con la misma propuesta que se descontroló bastante, insisto, porque hay algunos puntos que se les pasa la rosca y ya distorsionan. Si no hubieran estado, pues igual hubiera estado más tranquilo.

5. Com abordaries les possibles dificultats o reptes que poden sorgir en el procés d'implementació d'aquestes metodologies?

Pues nada, lo que hice ayer, afortunadamente, se empezó a distorsionar ya el asunto cuando ya prácticamente estaba acabando, entonces decidí acabar lo más rápido posible y reconducir la situación, en plan, recogemos, hacemos el buen día, que no lo habíamos hecho aún. Ya había pasado bastante tiempo y volvemos a la calma en ese momento. O sea, es cambiar, cambiar, es que tienes que cambiar.

6. Què creus que hauria de tenir un recurs (parlant-ne d'un document on poder tenir una guia) per tal que fos efectiu per atendre les necessitats i preocupacions del professorat en relació amb la utilització de projectes i espais en el medi social?

A mí me parece estupendo que haya, Como un timing, ¿no? De cuándo cambiar propuestas, de que estén todos los conceptos que toquen trabajados, también un poco alguna info o alguna sugerencia para cuando se estropea la cosa, ¿no? En plan, cómo salir del paso, aunque la solución es cambiar la técnica, pero bueno, sí, a mí esto me vendría muy bien, sobre todo el timing.

7.

a. En cas de treballar per projectes o espais l'àmbit del medi social, quines recomanacions faries als a docents que estiguin començant a implementar aquestes metodologies?

b. En cas de no treballar amb projectes o espais, que t'agradaria saber per tal de poder implementar-los?

El horario, y decir, bueno, pues vas cambiando cada semana, o cada dos semanas, y no te olvides de trabajar esto, e insiste, refuerza la semana siguiente aquello, no sé, me parece una idea estupenda, a mí me vendría genial.

M (Participant 7)

EDAT: 47

ESTUDIS: Psicologia, Magisteri i Postgrau de Psicomotricitat Acouturier.

CURS: I4

Has treballat amb metodologies basades en projectes o espais? Sí

Treballes actualment fent-ne ús? Espais pròpiament dit, com a metodologia específica d'escola, no. Perquè en aquesta escola no es treballa per espais. I projectes no en fem.

Com es treballen les ciències socials a l'escola on treballes? Ho fas a partir de petits projectes, petits, perquè parteixen la majoria de vegades de l'interès dels infants arrel de converses a la rotllana. I a partir d'aquí estirem del fil i llavors donem una mica de sentit a allò que volen saber.

1. Què penses sobre la utilitat del treball per projectes i espais per al desenvolupament del medi social?

Que és útil i de fet necessari també aquest canvi de metodologia. Més activa i més protagonista dels nens, sempre amb una guia, eh, també de la mestra, no el llibre albedrío, o sigui, amb una coherència, diguéssim. Donant un sentit a allò que els nens proposen, però és clar, estem nosaltres les mestres per encabir allò donant un sentit significatiu,

2. Quins són els principals avantatges i desavantatges que trobes en l'ús de projectes i espais per al desenvolupament dels alumnes en les ciències socials? i 3. Has tingut experiències concretes on vegis realment l'impacte d'aquestes metodologies en els infants?

Sí, a veure, el que es veu seguir una metodologia així més de projectes i d'espais és la llibertat de l'acció per part de l'infant, però que no s'ha de confondre aquesta llibertat de l'acció amb desordre i amb falta de rigorositat, perquè es pot tenir una llibertat d'acció seguint unes directrius. Llavors sí, he vist com aplicant aquest tipus d'enfoc el clima que s'ofereix a la classe i la manera de fer dels infants és més tranquil·la, hi ha més calma.

4. Podries descriure alguna situació on hagis pogut trobar dificultats a l'hora d'aplicar un projecte o un espai en el context del medi social?

La dificultat seria possiblement per poder-ho enfocar cap a ell d'una manera entenedora, depenent del tema. Llavors has de simplificar, possiblement, de vegades, perquè l'aprenentatge que arribi sigui positiu, funcional i aplicable a la vida.

5. Com abordaries les possibles dificultats o reptes que poden sorgir en el procés d'implementació d'aquestes metodologies?

Simplificant. O sigui, de vegades volem fer moltes coses alhora i és millor centrar-se en una i fer-la amb criteri, amb coherència. Llavors, allò que fas, doncs fer-ho amb un significat i que ells se n'aprofitin d'allò i que assimilin la informació en el interioritzi.

6. Què creus que hauria de tenir un recurs (parlant-ne d'un document on poder tenir una guia) per tal que fos efectiu per atendre les necessitats i preocupacions del professorat en relació amb la utilització de projectes i espais en el medi social?

Jo penso que s'ha de posar una part teòrica que avala la part funcional i pràctica d'una forma planera, possiblement, però sense oblidar-nos de tècniques. I tecnicismes també, perquè també de vegades anem cap a l'altra banda, i després casos pràctics aplicables on es veu que allò que agafes aquella teoria té un sentit.

7.

a. En cas de treballar per projectes o espais l'àmbit del medi social, quines recomanacions faries als a docents que estiguin començant a implementar aquestes metodologies?

b. En cas de no treballar amb projectes o espais, que t'agradaria saber per tal de poder implementar-los?

A veure, per començar, gent que està començant, sobretot la importància de treballar en equip, d'aprendre un dels altres, que no es vegi com una qüestió competitiva, sinó assertiva, donant, si tens dubtes i tens neguits, doncs anar a persones que sàpiguen sense pensar que tu ets menys, perquè això és una cosa d'autoestima, i llavors posar fil entre unes i altres, i anar creant una xarxa per arribar totes al mateix enfoc dintre de les diferències de cadascú i les maneres de percebre les coses i la vida de cadascú però amb una base. I a partir d'aquí anem fent. I el tipus de projecte? Doncs no començar per una Sagrada Família, o sigui, comencem per coses petites, fàcils, possiblement ràpides, i a poc a poc anant creixent, però sempre amb calma. No cal que tot sigui un projecte, sinó que tot el que surti d'una rotllana, d'una conversa, d'un conte, es converteixi en un projecte. Hi ha coses que sí, hi ha coses que no. No

cal. El que penso és la calma, la tranquil·litat i que les coses vagin fluint. Donant espai als nens i donant espai a les mestres. I que tot es vagi unint per arribar a un mateix objectiu.

ESCOLA C - El Xarau

C, H i P (Participants 8,9 i 10):

EDATS: P(37), C(54), H (36)

ESTUDIS: P(Grau Educació infantil), C(Especialista d'infantil, primària i educació especial), H (Grau Educació Infantil)

CURS: P (Especialista), C(Ed. Especial, MESI), H (I3)

Has treballat amb metodologies basades en projectes o espais? Sí.

Treballes actualment fent-ne ús? Actualment treballem per projectes i espais en el centre.

Com es treballen les ciències socials a l'escola on treballes? A partir dels projectes, no? Sí. Sí, perquè a espais és que ja tot... Clar, no és tan focalitzat com... No. Sí, jo crec que seria més amb els projectes. Bueno, ara mateix tenim a l'espai del poble, per exemple, nosaltres a l'infantil tenim l'espai del poble. Clar, però vull dir que no està com super... Està tot mesclat, o sigui, es treballa tot. Sí, clar, amb els espais és com molt difícil. Toquen totes les àrees. Llavors, els projectes també depèn molt de quin projecte facis, però normalment sí que són... Tu, per exemple, estàs fent ara el projecte dels pirates, no? Sí. Podries treballar també com viuen els pirates, no? També treballes una miqueta la... La ciència socials des d'aquí, no? Des d'aquesta vessant, també, com... Sí, sí, sí. Com viuen en grups científics. Normalment, els projectes.

1. Què penses sobre la utilitat del treball per projectes i espais per al desenvolupament del medi social?

Jo crec que és una molt bona manera que els nens tinguin l'oportunitat de conèixer de manera vivencial, no? I de tot el que es toca, entre comilles, en les ciències socials, no? Pots socialitzar, conviure... Normes de convivència, compartir... Formar part de la societat. Jo crec que és una bona manera, no?, amb els espais, d'enfocar-ho. Jo crec que... O sigui, que és un... Per mi, aquesta és la meva opinió, eh? Sí, sí. Per mi, és un recurs més. És a dir, jo no sóc partidària de tot el que no sé què en projectes o... És a dir, els projectes crec que permeten molt treballar les ciències socials, però també les sortides... O sigui, vull dir, que és com la suma de diversos recursos. És un recurs més. Clar. Igual que els espais. Vull dir, que si fos tot per projectes, jo, per exemple, no em sentiria gens a gust. Llavors, però crec que els projectes

és una eina molt... Bé, una eina, no, un recurs, perdó, molt evident. Bé, i això que es complementa amb altres coses. Clar. No només el projecte.

2. Quins són els principals avantatges i desavantatges que trobes en l'ús de projectes i espais per al desenvolupament dels alumnes en les ciències socials?

Doncs mira, jo, A i 3, el principal desavantatge és que, com ha de sorgir de l'interès dels infants, els interessos dels infants a aquesta edat són molt reduïts. Llavors... Bé, no molt reduïts, no. Molt específics. Vienen dados muchas veces por los dibujos animados, por no sé qué. Llavors, com la premissa normalment és que neixi d'ells, sí que jo veig que de cara primària, fins i tot P4, P5, veus una diferència. A i 3... Has estigat molt. Sí. El projecte, o sigui, de fet, nosaltres estem fent el nom de la classe, el projecte, i s'està dilatant en tot el curs, però et diré que el primer trimestre no vam fer absolutament res més que decidir el nom. El segon trimestre vam començar a treballar-lo a partir de la literatura i els contes i tot això. I ara, en aquest tercer trimestre, vam anar a darle canya. Però ho entens? Sí.

Crec que per mi la part és aquesta, la que sorgeixi dels infants. A l'hora de treballar, penso que és un molt bon recurs, perquè si estan motivats i els encanta, això va sol, va a ser la funció.

I pots marcar el teu, pots marcar el ritme. Tu pots dir, pots fer un projecte que et duri tot un trimestre, un que et duri dues setmanes, o fins i tot, com diu l'Helena, tot el curs és el nom de la classe. Una altra cosa positiva, però que luego és negativa, positiva, que m'ha agradat molt, és que a vegades comences un projecte pensant que anirà cap aquí i acaba allà. Sí. Esto es bueno, pero lo malo que es que implica mucho trabajo diario y mucha improvisación. Sí. Que no es toque una mica, sí.

No, perquè sí que és veritat que es pot anar enriquint molt, perquè no ens quedem només en aquest tema, sinó que es pot anar enriquint molt, però també hem de tenir una mica la vista posada de dir, bueno, que no... Que no se m'envagi molt, no? Clar, que no se m'envagi molt per tot, no? En el tema, en el temps...

Sí, com escollir una... Exacte, de vegades has d'anar acotant una mica, perquè si no, ells tenen tantíssima imaginació i se'n van cap aquí, se'n van cap allà, que uu, allò va creixent, creixent, creixent d'una manera, i dius, bueno, com acotem això una mica? Això sé que passa també, de

vegades. Però que això és guai, perquè tu a vegades et penses, ah, val, he de escogir les plantes, i tu ja dius...

Exacte, després el que els interessa és que plantes siguin més fortes que serranyoles. O plantes carnívores, que llaman molt l'atenció.

Clar, llavors, és això, que lo guai és que fins i tot una mateixa sorprèn i acaba prenent coses que no s'esperava, perdó, però l'altra sí, clar, que potser avui a la conversa, tant abans...

No, no, és que el projecte va cap a una altra banda, i si demà has de seguir amb el projecte, doncs vol dir que aquesta tarda estaràs cinc hores a casa teva preparant-te per la feina.

3. Has tingut experiències concretes on vegis realment l'impacte d'aquestes metodologies en els infants?

Estem treballant els pirates i ara doncs estem súper motivats i ja coneixen tota l'anàlisi d'estar amb els pirates o... Com que estan motivats, això està clar. Sí, és un tema molt tràgic. Avui ens porta, no?, una nena va a casa del seu cosí, es troba amb la patera, està pirata, i la porta, no sé què, és una balsa, una balsa pirata, i ha vingut súper emocionada, que havia, vull dir, ha fet un superpresent, a més, vale, en el cas de I3 és el nom de la classe, però quan, a vegades una altra cosa és com, ja tenen la mirada, no?, i quan van a casa estan con los ojos de ese proyecto, com anant a la muntanya... O pel carrer. Veuen el dia següent i diuen, ah, pues, estan, o sigui, estan com... Lo del projecte és que és com immersiu, perquè si no, a més, és com un tema, i ells estan amb aquella mirada d'aquell tema. Llavors, tot acaba parant allà. I això és lo bo, que no és estar treballant cinquanta coses, o sigui, estàs treballant com moltes coses, però totes enfocades a un mateix com objectiu.

Llavors, això és xulo per ells, jo ho visc sobretot a infantil, perquè això és com ho tenen present, si van a casa els avis, si van a on sigui, i veuen algo que té a veure amb el projecte, o ens ho porten, o ens ho expliquen, o ens porten fotos, o... Sí.

Vull dir, lo que és la motivació i el interès està claríssim. Potser a algun infant en concret no l'he motivat. Clar. També necessites que les famílies acompanyin, també. Bé.

Però, clar, llavors aquí hi ha una part que és el paper del mestre, perquè moltes vegades, clar, no els hi comuniquem molt a les famílies, és a dir, sí que els hi comuniquem, estem treballant aquest projecte,

i en el millor dels casos els propis infants els hi diuen, però potser no saben en quin punt del projecte estem. Llavors, ahí hi ha una part que és intentar comunicar a les famílies en què punt són els noms. Sí.

I a vegades això és una cosa que s'escapa. Sí. Clar, quan són més grans, com són molt més autònoms, i ho fan ells, i parlen ells, és molt diferent.

A ells tres, de tant en quant, clar, dius, clar, no han anat i li han explicat el que han fet a algú. Clar. I, bueno, les dues següents van com molt de la mà.

4. Podries descriure alguna situació on hagis pogut trobar dificultats a l'hora d'aplicar un projecte o un espai en el context del medi social?

Bueno, jo, en el cas d'aquest any, per exemple, la dificultat és, una, que hem hagut de, doncs, targar l'inici de començar a treballar en el tema d'adaptació i en el tema diversos d'ahir, tres. Dos, m'ha costat trobar una sortida apta per a nens de tres anys.

Clar, clar. I coses així, però... Però també que se t'allarga molt, que tu estàs veient que se te'n va, no?, que se te'n va, i és final de curs o el que sigui. I tu dius, doncs, l'acabo aquí.

Els nens volen seguir, però tu l'has d'acabar aquí perquè queden dues setmanes de curs, i has de fer el tancament...

Bueno, i que has d'anar mirant també a tot el grup, perquè a vegades quatre estan superflipats amb la temàtica i estarien tres anys amb aquella temàtica i el resto dient, mira, està aquí, eh?, i llavors hem de tancar. Però jo, com a mínim a infantil, l'experiència de que s'estem avorrient d'un tema, no l'he vist-ho, no.

No, i ara he connectat ara amb una de les preguntes de l'inici. Per exemple, cinc anys. Aquest any és la classe de festa major. Hi ha una implicació, però bestial, a nivell de localitat, a nivell de Cerdanyola. Perquè una de les coses que han fet ha estat presentar el cartell, una proposta de cartell...

Exacte, per participar en el concurs del cartell de la festa major. I han participat. Vull dir que és... Jo que preguntava abans a nivell social, doncs és una cosa... Castellers, Diables... Diables... El Cacobla... Bé, tot el que és... Clar. Van ser les cestes majors al novembre. Van fer gairebé ja tot el projecte, perquè és que allà es va donar lloc...

Sí, llavors hi ha com un lligam molt gran entre el tema del nom de la classe i el projecte, que era un dels projectes... Perquè hi ha diversos projectes que estem parlant molt del nom de la classe. Però perquè ahir tres no s'ho van fer entrar a l'ESO. No, no, però vull dir que hi ha...

Exacte, que hi ha més projectes que potser no són tan, tan, tan ambiciosos i tan grans, però que es van fent petits projectes d'altres coses d'interessos que van sortint.

Per exemple, van portar cucs de seda, van estar treballant tota la metamorfosi i tot això. Sí, clar. Després tot el tema de lectura, d'escriptura, de mates, de tot això, un va ficat aquí.

Tot el tema social també, fins i tot medi natural també, és que depèn del projecte. Però sí que hi ha un lligam molt gran en tot l'entorn.

5. Com abordaries les possibles dificultats o reptes que poden sorgir en el procés d'implementació d'aquestes metodologies?

Bé, jo crec que en el cas de les dificultats que he dit jo, és que no deixa de ser una... No és una dificultat, és adaptació en el medi, o sigui... Sí, clar. Si el grup...

O sigui, les... Amb paciència i observant. I veus si el grup respon, si no respon, si està motivat, si no... No es pot fer una altra cosa. Hi ha una altra alternativa.

Clar, i si no hi ha una altra cosa, és que no hi ha. Clar, i sobretot això, veient una mica quina implicació hi ha del grup, i allò... Això ho continuem, no el continuem, és una mica... I de vegades, també, el que fem és demanar-nos ajuda entre nosaltres, no?

Tot l'actura de M3 o la de P4, doncs... Sí, sí, això sí. Vas i preguntes com podria enfocar això, així, de vegades les companyes, encara que no formen part del teu projecte, però també et poden fer un cop de mà. De fet, te'l fan. Clar.

6. Què creus que hauria de tenir un recurs (parlant-ne d'un document on poder tenir una guia) per tal que fos efectiu per atendre les necessitats i preocupacions del professorat en relació amb la utilització de projectes i espais en el medi social? i 7.

a. En cas de treballar per projectes o espais l'àmbit del medi social, quines recomanacions faries als a docents que estiguin començant a implementar aquestes metodologies?

b. En cas de no treballar amb projectes o espais, que t'agradaria saber per tal de poder implementar-los?

Jo, per mi, seria el fet que entenguin que és com un recurs més, és a dir, jo crec que el que fa por, i jo ho entenc, perquè crec que a mi a vegades em passa, és a dir, si només faig projectes, com m'asseguro, per dir-ho d'alguna manera, que el millor se va allà en I5... Clar. S'haurien de reconèixer fins al 10, per dir-ho d'alguna manera, no?, perquè és molt difícil, perquè si el projecte se t'acaba anant cap a una banda, no pots posar les coses allà, com calçador. Llavors, jo seria enfocada a dir que no ens suposi un sobreesforç mental, sinó, és a dir, tot el que no podem treballar amb aquell projecte, ja busquem una alternativa de fer-ho d'una altra manera. Nosaltres fem camins, o pots fer una activitat... No, activitat de matemàtiques. Una de matemàtiques.

Sí. Vull dir que jo crec que és el no aixecar-se pensant, i ara com ho he de fer... Tenim la idea que tot ha d'anar encabint dintre del projecte, i a vegades és un error, perquè si el currículum et diu que has de treballar Geometria, però aquest projecte no et dona per treballar Geometria, doncs tu ara hauràs de fer Geometria fora del projecte, si és que ho has de fer a P3, però si no ho fas a P3, ja ho faràs a P4, és que no passa res. Vull dir que crec que el que ens pressiona és el tema del currículum, també crec que una altra de les coses que fa por, és que si no fas P3, ja ho faràs a P4, és que no passa res.

La justificació, és a dir, les famílies si no reben segons quin tipus de material s'angoixen, entonces es como creen que no se está trabajando. Yo creo que a veces es la por que nos hace los maestros, el saber si sabrem justificar que han apresado los infantes o que no, llavors crec que una de les coses és com tenir clar per què estàs fent cada cosa, y si no, pues no la hagas. Saps? Yo voy a hacer esta actividad, ¿no? Som els pirates. Vale, yo voy a hacer esta actividad, ¿por qué? ¿Quién es la gracia o qué voy a conseguir?

Porque si ve un pare y me diga, oye, ¿y por qué estás haciendo esto? Yo sé para qué contestar. Porque si no, malament. Y yo creo que son como los dos problemas. Y yo creo que lo que más angosta también es lo de la improvisación.

Yo creo que es eso, que no ten un libro donde te ponga, vale, los lunes haremos esto, el miércoles haremos esto. Bueno, pero que es, yo veig com una improvisación, pero dins una estructura. És com una cosa que no es una cosa que no es una cosa que no es una cosa que no es una cosa

Tu ja quan estàs fent projectes, tu ja saps que això pot passar. Llavors, quines alternatives tinc en el moment que em passa això? Anem a improvisar? No, anem a llegir la situació que tenim, la realitat que tenim i ens adaptem al que hi ha. Sense perdre de vista que el projecte és també per treballar determinades coses. Perquè clar, que és així. Que sí que és veritat que és improvisar, però ja comptes amb aquesta improvisació. Saps? És una cosa que forma part de treballar en projecte. I que també et dic una cosa.

És cert que els interessos dels infants, la motivació és el primer. Però vull dir, si pel que sigui una persona no és experta o és una cosa que li suposa un sobre esforç, també, a part de demanar ajuda, com deia la Patri, també pots dir, vaig a enfocar-ho cap a una altra banda. És a dir, gairebé el 90% de projectes que ens ha tocat treballar es podrien enfocar, jo que sé, jo soc boníssima en literatura, en cuentos. Comptes ja de totes les temàtiques. O jo soc molt bona en tema de natura i experimentació. És que hasta la dels pirates, una altra mestra que no fos jo, potser m'hauria encaminat al mar i d'allà al fons marí. Vull dir que hi ha una part que és els interessos dels infants i cap a un tirant i hi ha una altra, saber quins són els teus límits, quins són els teus coneixements i les teves coses.

I llavors, això ho dic com per treure angouxa. Això és el que m'hi dic a mi mateixa, o sigui que... No, no, és que jo crec que és quasi millor dir, bueno, jo fins on puc arribar de forma segura i que crec que ho estic fent de la millor manera que sé fer-ho i que no em genera inseguretats ni agouibus ni tal. Inseguretat, sobretot, i que puc transmetre a les criatures l'objectiu del que és el projecte, és fins aquí. El meu nivell és fins aquí. O sigui, vinc fins aquí, però el que fa, sí, que sigui dins del que toca. No per fer, ah, vinc, el faig més llarg o aprofundeixo més aquí, però el que fa, sí, que sigui dins del que toca.

Però ja has desvirtuat tot, doncs, fins on sabem fer. A mi m'angoixava, per exemple, d'arribar a les escoles i veia alguns conlibritos, extrajandes i coses, no sé què, i jo pensava, uf, com ho he arribat a estar aquí?

Jo no seré capaç de fer-ho. I és com, no és necessari. Potser hi haurà un altre tema que sortirà i jo me vendré a arribar amb els nens i d'això, i un altre no. No, i aquesta flexibilitat, igual no és un gran projecte, són petits projectes, per als que jo, dins d'un... No, d'aquesta dimensió de projecte, estic segura, em sento segura i puc ajudar, perquè si no estàs segur, no vas enlloc.

ESCOLA D - Institut Escola el Virolet

D (Participant 11):

EDAT: 47

ESTUDIS: jo sóc diplomat en educació primària, tinc el curs de complement de formació de psicopedagogia i després diferents cursos de màster, sobretot de didàctica i currículum

Curs: Jo ara no imparteixo classe, però sí que estic des d'infantil fins a secundària seguint tot el tema pedagògic, didàctic i de currículum, sobretot ara amb la implementació del nou currículum.

Has treballat amb metodologies basades en projectes o espais? Sí, per projectes.

Treballes actualment fent-ne ús? Actualment treballem per projectes i espais en el centre.

Com es treballen les ciències socials a l'escola on treballes?

No es treballa com una àrea diferenciada de la resta d'àrees, sinó que s'inclou dins del treball per projectes de manera globalitzada. El que sí que nosaltres, dins del que diu el currículum de medi, parlo d'infantil i primària, dins del que diu el currículum de medi o descoberta de lector, nosaltres sí que per nivells tenim els continguts que tenen a veure més amb la part de les ciències socials. Llavors, què és el que fem? Quan en el centre treballem per projectes, el que s'intenta és que a cada nivell surtin aquells temes que ens marca el currículum. Per intentar donar resposta a tot el que diu el currículum. Per la qual cosa, cada tutor o tutora té el llibre de sabers, en aquest cas de l'àmbit com és de ciències socials o de ciències a nivell general, on ha d'anar encaminant dins els projectes.

1. Què penses sobre la utilitat del treball per projectes i espais per al desenvolupament del medi social?

Ja no només pel desenvolupament del medi social, sinó pel desenvolupament a nivell general. Quan treballem per projectes i per espais, l'objectiu principal és que l'aprenentatge sigui significatiu, que ells practiquin allò que estan aprenent, que ho puguin relacionar amb les seves vivències o amb el que es poden trobar a l'entorn, i que a més a més vagin sent conscients d'allò que estan aprenent pel treball per projectes. És a dir, l'alumnat si no és conscient del que està fent, és molt complicat que sàpiga si ho està aprenent o no. Si és funcional, si el veu proper i li treu utilitat, serà un aprenentatge significatiu, per la qual cosa tenim molt present això. I sobretot, que siguin temes que els interessin, que els despertin l'interès, en aquest cas de les ciències socials, que sigui una cosa que els preocupi o que sigui una cosa que ells s'hagin escoltat, que hagin vist, que hagin proposat a l'aula, és el que nosaltres agafem com un interès que ells puguin tenir.

2. Quins són els principals avantatges i desavantatges que trobes en l'ús de projectes i espais per al desenvolupament dels alumnes en les ciències socials?

L'avantatge principal és que és un aprenentatge significatiu i que després d'aquests aprenentatges es poden extrapolar a altres moments o de la vida o moments de recorregut. Aquestes són els grups d'educació de l'alumne. Inconvenients que és més complicat treballar per projectes que no treballar en llibres de text. Tu em dones un llibre de text de ciències socials, i jo ja ho tinc tot planificat i tot programat. El fet de treballar per projectes implica molta dedicació, molta més dedicació, molt temps per saber, per planificar-te les sessions, i que a més a més, com és una cosa que pot anar sortint de l'alumnat i que tu has d'anar orientant i encaminant requereix molta preparació de les sessions per part teva. A més a més, treballar per projectes implica que has de tenir molta experiència perquè si no la inseguretats et fa pensar que no te n'en sortiràs en el treball per projectes. Per tant, l'inconvenient principal que trobem és manca de temps per poder-ho fer correctament i preparació del professorat.

3. Has tingut experiències concretes on vegis realment l'impacte d'aquestes metodologies en els infants?

En el sentit de l'alumnat en tècnic, jo recordo un projecte molt significatiu per als alumnes i que va tenir molt de temps. Va tenir molt d'impacte en tot el centre, que és que això és un edifici d'hom i abans aquí hi havia com un terreny. Aquí just al mig del pati hi havia com una muntanyeta i això era com un descampat. Nosaltres estàvem al solar del costat. Llavors els alumnes quan venien de casa cap al col·le passaven pel solar, pujaven la muntanyeta, baixaven la muntanyeta. Quan van ballar el solar per fer l'edifici, l'alumnat, molt alumnat, sobretot els petits, van dir que no podien fer-ho, que no podien fer-ho. L'alumnat estava molt enfadat perquè els havien tret la muntanyeta que durant tants anys estaven utilitzant per venir al col·le. Llavors hi va haver un grup, en aquest cas, que va fer una proposta i van dir, ostres, i per què no demanem que quan ens facin el pati ens deixin la muntanyeta o ens posin una muntanyeta que és la que nosaltres teníem en el solar. Tot el que va fer un projecte de pati. Un projecte que en aquest cas van fer, van fer participis a tot l'alumnat infantil i a tot l'alumnat de primària, de com volien ells el pati del futur edifici i si volien o no volien la muntanyeta que tota la vida havíem tingut. Tot el que van fer un projecte molt relacionat amb l'aspecte social, amb l'àmbit social, i van fer una maqueta, és la que tenim a la porta, no sé si l'has vist, van fer una maqueta sobre el projecte de pati amb una muntanyeta, i van anar al mig. Llavors aquesta maqueta la va veure el departament i van dir ostres, és una maqueta molt interessant.

I en principi està pressupostat que quan facin l'annex de l'edifici ens faran la muntanyeta que van crear ells. Bueno, és un exemple del que és l'aprenentatge significatiu i del que és allò que t'interessa. Clar, per fer aquest projecte van haver de mirar plànols, van haver de mirar què havia de ser el pati, quin tipus de sol necessitava, van fer enquestes, és a dir, que va ser un projecte molt complet, molt xulo.

4. Podries descriure alguna situació on hagis pogut trobar dificultats a l'hora d'aplicar un projecte o un espai en el context del medi social?

És que de dificultats et pots trobar de molts casos, no? Per exemple, tu veus un interès per part de l'alumnat per treballar un projecte, però tu per dins, per l'experiència que tens, veus que pot tenir poc recorregut. O fins i tot pensen en infantil, no? Moltes vegades l'alumnat infantil té molt d'interès i molta motivació per temes que a nivell curricular no toquen a infantil, no? Els astres, el planeta... I penses tu... Sí que estan motivats per fer això, però són continguts molt complicats que a vegades s'adapten i es fan, eh? Que no vol dir que no es facin. Però les principals dificultats és que hi ha temes que motiven, que són temes molt complicats o molt abstractes, sobretot tenint la mirada de l'alumnat. Ara actualment amb l'alumnat infantil s'ha fet la prehistòria, s'han fet les dents, s'ha fet... Però recordo altres projectes a infantil que per exemple eren els planetes, que sí que es va treballar, no? Però sí que a vegades la principal dificultat és la temàtica tan complicada o tan abstracta perquè ells la puguin entendre. Però nosaltres tenim la filosofia que quan un projecte veiem que està mort o que no té recorregut el tallem i passem a un altre. No cal allargar un projecte sense necessitat, no? Llavors aquesta seria la principal dificultat que ens trobem.

5. Com abordaries les possibles dificultats o reptes que poden sorgir en el procés d'implementació d'aquestes metodologies?

Com les abordem? En principi les abordem... Ens assegurem que realment tenen aquest interès. Si realment, tot i nosaltres veurem la dificultat, l'alumnat té interès per treballar això, ho abordem i ho treballem. La dificultat que tenim els adults en aquest cas és trobar informació o contingut salient a l'edat de l'alumnat per poder treballar aquesta temàtica. Moltes vegades recorrim a pares o mares experts en aquest tema o a recerques d'informació o a visites. A vegades depèn com una visita pot despertar molta inquietud. Moltes vegades veiem que aquesta dificultat és molt difícil de resoldre i com a adults el que fem és intentar

desviar el projecte cap a una altra temàtica. Jo penso també que l'adult ha de tenir l'habilitat per poder desviar el tema en el cas que ho consideri perquè veu que podria ser molt complicat. Però quan veiem que no podem abordar nosaltres això per algun motiu sempre busquem experts o visites o sortides o vídeos o recursos externs que ens ajudin a trobar resposta a aquestes dificultats.

6. Què creus que hauria de tenir un recurs (parlant-ne d'un document on poder tenir una guia) per tal que fos efectiu per atendre les necessitats i preocupacions del professorat en relació amb la utilització de projectes i espais en el medi social?

A veure, en principi, per treballar per projectes t'ho has de creure. Aquesta és la primera premissa. Si tu no et creus en el treball per projectes és molt complicat i per molt que intentis convèncer que és una metodologia que funciona costarà molt.. Ah, el professorat ha de creure. El professorat ha de creure en el treball per projectes. Si no s'ho creu, per molt que hi hagi una persona que l'hi expliqui, que l'hi assessori, que l'hi orienti, serà molt complicat.

7.

a. En cas de treballar per projectes o espais l'àmbit del medi social, quines recomanacions faries als docents que estiguin començant a implementar aquestes metodologies?

b. En cas de no treballar amb projectes o espais, que t'agradaria saber per tal de poder implementar-los?

Llavors, primer, si tu creus i vols treballar per projectes és molt important el modelatge. És a dir, per iniciar te com a docent un treball per projectes has de veure com es treballa per projectes. I nosaltres aquí ho intentem fer molt entre els companys. Llavors, nosaltres al centre tenim un professorat molt potent en projectes, gent que arriba nova i que és més insegura a nivell de projectes. Llavors, el que fem és que aquesta persona més insegura va a les aules amb tutors o tutores que saben treballar molt per projectes i els hi fan modelatge. Llavors, primer, si en creus el treball per projectes n'has d'aprendre a treballar per projectes. Gràcies. I s'aprèn segons el nostre punt de vista veient altres docents com es treballa per projectes. I sempre també tenir com persones referents en el centre que si tens tu algun dubte, problema de dir mira, jo estic en aquest projecte, no sé cap on tirar o m'ha sortit aquest dubte, com puc fer? Tu què faries? Llavors, sí que hi ha moments que compartim el tema de treball

per projectes o hi ha persones de referència que tenim en el centre per aquella persona que es troba més insegura pugui demanar o m'ajuda entre cometes. Per tant, una recomanació. Creure-te al treball per projectes. Demana ajuda o mira com es treballa per projectes per part d'altres persones i si estàs encaixat o encaixada, no saps cap on tirar, doncs demana assessorament. Aquestes serien principalment les recomanacions que podríem dir. Fins aquí, moltes gràcies.

9.5. Recurs

COM PODEM TREBALLAR LES CIÈNCIES SOCIALS AMB METODOLOGIES DE PROJECTES I ESPAIS?

UN RECURS PER A MESTRES

Recurs creat per Noèlia Requena Fuentes

UAB
Universitat Autònoma
de Barcelona

Univeristat Autònoma de Barcelona
Grau d'Educació Infantil
Treball Final de grau
Curs 2023-2024

Aquest recurs s'ha creat amb l'objectiu de proporcionar als mestres una guia pràctica i inspiradora per a la implementació d'aquestes metodologies pedagògiques. Aquesta iniciativa neix de la investigació realitzada en el marc del meu Treball de Fi de Grau (TFG), en col·laboració amb diverses escoles que han contribuït amb les seves experiències i perspectives en l'àmbit educatiu.

Des d'aquí, vull expressar un sincer agraïment a les mestres de les escoles que han fet possible aquest recurs: l'Escola Enric Tatché, l'Escola Xarau, l'Institut Escola Pinetons i l'Institut Escola Virolet. La seva col·laboració i participació han estat fonamentals per enriquir aquesta guia i fer-la més pràctica i útil per a tots els mestres interessats a innovar en l'educació infantil.

Espero que aquest recurs sigui una font d'inspiració i orientació per a totes aquelles persones compromeses amb la transformació i millora de la pràctica educativa. Juntes i junts, podem fer de l'aprenentatge una experiència enriquidora i significativa per als nostres alumnes.

QUÈ SON LES CIÈNCIES SOCIALS?

Les ciències socials aborden els aspectes dinàmics i interconnectats de la societat i la seva comprensió. Aquesta disciplina implica un **procés** que comença amb la formulació de **preguntes rellevants** sobre la vida en societat. A través de la recerca i l'aplicació de mètodes d'investigació, els professionals en ciències socials exploren temes com el comportament humà, les relacions socials i els canvis culturals. Tot això culmina en la interpretació dels resultats obtinguts, amb l'objectiu de comprendre millor com funcionen les comunitats i com es poden millorar les relacions i les condicions de vida. En resum, les ciències socials són una **eina essencial per entendre i abordar els aspectes complexos de la vida en societat**.

QUÈ DIU EL CURRÍCULUM?

Les ciències socials es reflecteixen als eixos i capacitats del nou currículum del Decret:

1 Infant que creix amb autonomia i confiança:

1. Progressar en el coneixement i el domini del cos, en el moviment i la coordinació, adonant-se de les pròpies possibilitats, per anar desenvolupant autonomia personal i una imatge ajustada i positiva d'un mateix.
2. Viure les emocions, expressar i reconèixer sentiments i necessitats, per anar creixent en benestar emocional i seguretat afectiva.
3. Adonar-se de la influència de l'espai i el temps en les situacions de vida quotidiana a partir de les experiències viscudes, per créixer amb seguretat i entendre el món.
4. Progressar en l'adquisició de normes i hàbits saludables i ecosocialment responsables, per anar adquirint confiança en les pròpies possibilitats i capacitats

2 Un infant que comunica amb diferents llenguatges:

5. Interpretar, comprendre i expressar missatges, per avançar en la comunicació i la construcció de nous aprenentatges mostrant interès i iniciativa.
6. Expressar-se de manera entenedora, personal i creativa utilitzant diferents llenguatges, explorant les seves possibilitats i gaudint-ne, per respondre a diferents contextos comunicatius.

3 Un infant que descobreix l'entorn amb curiositat:

7. Observar i reconèixer característiques de materials i elements i establir relacions entre ells, mitjançant l'experimentació i la manipulació sensorial, per avançar cap a estructures de pensament cada vegada més complexes i desenvolupar habilitats de raonament matemàtic.
8. Desenvolupar, de manera progressiva, diferents formes de raonament i procediments del pensament científic, a través de l'observació i la manipulació, per iniciar-se en la interpretació de l'entorn i respondre de manera creativa als diferents reptes i situacions.
9. Explorar i reconèixer elements i fenòmens del món natural, establint relacions entre la pròpia acció i les conseqüències que se'n deriven, per iniciar hàbits de sostenibilitat i conservació de l'entorn.

4 Un infant que forma part de la diversitat del món que l'envolta:

10. Avançar en la relació amb els altres en condicions d'igualtat, creant lligams, per construir la pròpia identitat basada en els valors democràtics i de respecte als drets humans.
11. Apreciar progressivament l'entorn social i cultural proper i la seva diversitat, respectant-lo per conviure i habitar el món.

QUÈ SON LES METODOLOGIES BASADES EN PROJECTES I ESPAIS?

METODOLOGIA PER PROJECTES: QUÈ ÉS?

El treball per projectes és una metodologia educativa on els **alumnes treballen de manera col·laborativa per investigar i resoldre problemes reals** o crear productes concrets. Segons Alvarez, del Carmen, Morelos i Rubio (2010), aquest enfocament no només combina teoria i pràctica, sinó que també ajuda a **desenvolupar habilitats intel·lectuals** més enllà de la simple memorització.

Fent ús de metodologies per projectes, s'impulsa el **pensament crític i autocrític**. Quan s'enfronten a desafiaments i han de prendre decisions, els estudiants reflexionen sobre les seves accions i aprenen a avaluar el seu propi treball i el dels seus companys.

— “ —

"El treball en grups permet assolir aprenentatges significatius, el desenvolupament de habilitats cognitives com el raonament, l'observació, l'anàlisi i el judici crític, entre altres, alhora que es promou la socialització, es millora l'autoestima i s'afavoreix l'acceptació de les comunitats en les quals es treballa." (Glinz, 2005 citat a Alvarez et al., 2010)

— ” —

METODOLOGIA PER ESPAIS: QUÈ ÉS?

Segons Madrid i Mayorga (2012), un espai educatiu és qualsevol lloc on els alumnes poden aprendre, més enllà de les aules escolars. Aquests espais inclouen una varietat d'entorns com museus, biblioteques, espais comunitaris i altres recursos de la comunitat.

A més, dins de l'escola també es poden crear **espais educatius dinàmics** on els alumnes aprenen explorant, investigant i manipulant materials. Aquests espais poden ser **laboratoris, tallers, horts escolars o zones de joc educatiu**. En aquests entorns, els estudiants tenen l'oportunitat de fer experiments, construir projectes, investigar temes d'interès i aprendre de manera pràctica i interactiva.

Els espais educatius, tant dins com fora de l'escola, no són gestionats només per les escoles, sinó que també hi participen altres entitats com organitzacions no governamentals, empreses i altres actors socials. Així, la idea d'espai educatiu s'amplia per incloure diversos **contextos i experiències** que enriqueixen l'educació. Aquests, permeten als estudiants **connectar el que aprenen a l'escola amb experiències reals**, fomentant així un aprenentatge més significatiu i pràctic.

Les metodologies basades en espais **fomenten la curiositat** natural dels nens i nenes, permetent-los aprendre de manera activa i participativa. Explorant, investigant i manipulant, els alumnes desenvolupen habilitats crítiques i creatives que els ajudaran en el seu creixement acadèmic i personal.

L'EDUCACIÓ DE CIÈNCIES SOCIALS A PARTIR DE PROJECTES I ESPAIS

Una metodologia basada en l'experiència pròpia dels infants posa l'alumne al centre del seu procés d'aprenentatge. Amb aquesta perspectiva, es fomenta l'**aprenentatge actiu**, on els infants no només assimilen informació sinó que també la relacionen amb les seves experiències i construeixen significats personals. Les ciències socials, que inclouen disciplines com la psicologia, la sociologia i l'antropologia, ofereixen una visió única sobre les persones i la societat. A més de l'àmbit acadèmic, aquestes disciplines ens ajuden a comprendre el món, promouen valors fonamentals com la justícia i la solidaritat, i contribueixen a construir una societat més tolerant i inclusiva.

Prades i Ramiro (2015) recomanen **crear situacions d'aprenentatge** a través de petites investigacions i projectes globalitzats, subratllant la importància de superar les fronteres tradicionals entre disciplines. Aquesta manera de treballar ajuda els alumnes a comprendre els conceptes en un context més ampli i utilitza objectes i situacions conegudes com a punts de partida. Això és crucial perquè l'aprenentatge no es percebi com a aïllat o abstracte, sinó com una extensió natural de la vida quotidiana dels infants.

A través d'aquests projectes i espais, els infants **aprenen explorant, investigant i manipulant materials**, i esdevenen **protagonistes del seu propi aprenentatge**. Això fa que els conceptes apresos siguin més rellevants i significatius per a ells. Treballar d'aquesta manera, utilitzant projectes i espais dins i fora de l'aula, permet als mestres integrar diferents àrees de coneixement i crear una experiència d'aprenentatge rica i connectada amb la realitat dels infants.

"El concepte de ciències socials engloba diferents disciplines, que van adquirir l'estatut científic a Europa al segle XIX. Són el conjunt de ciències que estudien fets, situacions, esdeveniments, etc., i que deriven de l'actuació de l'home com a individu i membre d'una societat. Estudien la persona i tot allò humà des de diferents perspectives, però amb uns objectius comuns: coneixement de l'home i del món, educació en criteris i actituds de socialització, solidaritat i justícia, educació per la convivència humana, pacífica i lliure, i educació per la tolerància" (Prades i Ramiro, 2015).

EXEMPLES I CONSELLS DE METODOLOGIES PER PROJECTES:

PROJECTE SOBRE ELS DIABLES DEL POBLE	PROJECTE SOBRE LA COMUNITAT LOCAL	PROJECTE SOBRE LA DIVERSITAT CULTURAL
<p>Descripció: Els infants coneixen l'entitat dels diables del poble, exploren la seva història, les seves activitats i la seva importància cultural</p>	<p>Descripció: L'alumnat investiga la seva comunitat local, incloent els llocs importants, els serveis comunitaris i les diferents professions.</p>	<p>Descripció: Els alumnes exploren les diferents cultures presents a la seva escola o comunitat.</p>
<p>ORGANITZACIÓ</p>	<p>ORGANITZACIÓ</p>	<p>ORGANITZACIÓ</p>
<p>Introducció: Comenceu amb una visita dels diables a l'escola o una sortida per veure una actuació.</p>	<p>Introducció: Realitzeu una sortida per visitar llocs clau de la comunitat com l'ajuntament, la biblioteca, la farmàcia, etc.</p>	<p>Introducció: Inicieu amb una xerrada sobre la diversitat cultural, utilitzant contes i cançons de diferents cultures.</p>
<p>Investigació: Els alumnes poden entrevistar membres dels diables, veure vídeos i llegir contes sobre les seves actuacions.</p>	<p>Investigació: Els infants poden entrevistar persones de diferents professions, recollir informació sobre els serveis comunitaris i crear mapes del barri.</p>	<p>Investigació: L'alumnat pot portar objectes, vestits tradicionals o menjars típics de les seves cultures per compartir amb els altres.</p>
<p>Creació: Els infants poden fer màscares de diables, recrear una petita actuació o fer un mural sobre la història dels diables.</p>	<p>Creació: L'alumnat pot fer maquetes dels edificis, dibuixos de les professions i un mural de la comunitat.</p>	<p>Creació: Els nens i nenes poden fer un llibre de receptes multicultural, crear banderes de diferents països o organitzar una festa multicultural.</p>
<p>Presentació: Organitzeu una exposició o una actuació on els infants mostrin el que han après als seus companys i famílies.</p>	<p>Presentació: Realitzeu una jornada de portes obertes on els infants expliquin la seva comunitat a altres alumnes i famílies.</p>	<p>Presentació: Feu una fira cultural on els infants presentin les seves cultures a altre alumnat i famílies, amb menjars, vestits i música.</p>

EXEMPLES I CONSELLS DE METODOLOGIES PER ESPAIS:

ESPAI DE BOTIGUES	ESPAI DE CONSTRUCCIÓ	ESPAI D'HISTÒRIA LOCAL
<p>Descripció: Crear un espai dins de l'aula que representi diferents botigues (supermercat, forn de pa, farmàcia, etc.) per fomentar el joc simbòlic.</p>	<p>Descripció: Un espai dedicat a la construcció amb materials com blocs de construcció, caixes grans, peces de fusta i eines de joguina.</p>	<p>Descripció: Crear un espai dins de l'aula que representi la història local del poble o ciutat, amb objectes, imatges i materials que expliquin el passat de la comunitat.</p>
ORGANITZACIÓ	ORGANITAZIÓ	ORGANITZACIÓ
<p>Materials: Recolliu caixes buides d'aliments, etiquetes de preus, carret de compra, disfresses de botiguer i client.</p>	<p>Materials: Proveïu una varietat de materials de construcció (peces de fusta, peces Lego, blocs de construcció, teles i cordes, pedres...) i eines segures per a infants.</p>	<p>Materials: Fotografies antigues, objectes històrics o rèpliques (monedes, eines, vestits tradicionals), llibres de contes sobre la història local, mapes antics, maquetes d'edificis històrics.</p>
<p>Activitats: Els infants poden jugar a comprar i vendre, practicar les matemàtiques amb els preus i els diners, i aprendre sobre les diferents professions relacionades amb les botigues.</p>	<p>Activitats: Els alumnes poden construir edificis, ponts o ciutats senceres, mentre aprenen sobre l'arquitectura, la cooperació i les estructures.</p>	<p>Activitats:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Joc simbòlic: Disfressar-se amb vestits tradicionals i recrear esdeveniments històrics • Exploració: Organitzeu una visita a un museu local o un passeig pel barri històric, i després reproduïu elements d'aquesta experiència a l'espai de l'aula.
<p>Rotació: Canvieu les botigues cada setmana o mes per mantenir l'interès i introduir noves professions i productes.</p>	<p>Rotació: Adapteu les necessitats i interessos dels infants, oferint-los noves oportunitats d'aprenentatge i creació de manera regular i variada.</p>	<p>Rotació: Actualitzeu l'espai segons les celebracions locals, festivitats o esdeveniments commemoratius importants per mantenir-lo rellevant i interessant.</p>

A continuació, trobareu una sèrie de consells pràctics i efectius que sorgeixen de la meua pròpia experiència com a estudiant i futura mestra, derivada de la investigació realitzada en el meu Treball de Fi de Grau i els pràcticums duts a terme al llarg de la meua carrera.

Aquests consells no només reflecteixen els coneixements adquirits en el marc acadèmic, sinó també les meves vivències i aprenentatges en l'àmbit de l'educació. Implementar-los amb cura i atenció pot contribuir a una millora significativa de la pràctica docent i de l'experiència d'aprenentatge dels estudiants.

Per tal de gestionar els projectes d'una manera efectiva i significativa, fomentant l'aprenentatge actiu i l'exploració dels infants a l'educació infantil, és important:

- *Trobar els interessos dels infants:*
  - *Realitza observacions i converses informals per identificar els interessos i passions dels infants.*
  - *Utilitza les seves preguntes, jocs preferits i expressions artístiques com a indicadors dels seus interessos.*
  - *Ajusta els projectes segons les preferències dels infants per mantenir-los enganxats i motivats en el procés d'aprenentatge.*

- *Establir objectius clars i flexibles:*
  - *Defineix objectius específics per al projecte, però mantén-los flexibles per adaptar-se als interessos i ritmes dels infants.*
  - *Permet als infants dirigir el desenvolupament del projecte i ajustar els objectius segons les seves descobertes i interessos emergents.*

- *Documentar del projecte:*
  - *Enregistra els processos, pensaments i descobertes a través de fotografies dels infants, i anima'ls a fer dibuixos o notes.*
  - *Proporciona un espai per exhibir la documentació del projecte a l'aula i involucra les famílies mostrant-los el progrés dels seus fills i filles.*

- *Incloure experiències pràctiques i de camp:*
  - *Organitza sortides a llocs relacionats amb el projecte per aprofundir en el tema i connectar els aprenentatges amb experiències reals.*
  - *Proporciona materials i recursos manipulatius perquè els infants puguin explorar i experimentar amb les seves idees.*

- *Celebrar els èxits i els aprenentatges:*
  - *Destaca els moments importants i les aportacions individuals de cada nen o nena durant el projecte.*
  - *Organitza una presentació final o una exposició on els infants puguin compartir els seus treballs i experiències amb altres alumnes i famílies.*

- *Promoure la reflexió i l'avaluació:*
  - *Realitza sessions regulars de reflexió on els nens i nenes puguin compartir els seus pensaments i sentiments sobre el projecte.*
  - *Facilita discussions en grup per avaluar el que han après i què els agradaria explorar en futurs projectes.*

A l'hora de crear espais estimulants i enriquidors on els infants puguin jugar, aprendre i créixer a l'educació infantil, és important tenir en compte:

- *Planificar una rotació regular:*
  - *Estableix un calendari de rotació per als diferents espais de l'aula, canviant-los cada setmana o dues setmanes per mantenir l'interès i la novetat.*
  - *Observa com responen els infants a cada espai i ajusta la freqüència de rotació segons les seves preferències i necessitats.*

- *Crear espais flexibles i adaptables:*
  - *Dissenyar els espais amb mobiliari lleuger i modular que es pugui moure fàcilment per adaptar-se a les activitats i necessitats dels infants.*
  - *Proporciona materials variats i versàtils que puguin utilitzar-se de diverses maneres i en diferents contextos d'aprenentatge.*

- *Facilitar l'autonomia i la col·laboració:*
  - *Proporciona espais on els infants puguin triar i explorar lliurement, prenent decisions sobre com i quan utilitzar els materials.*
  - *Fomenta la col·laboració i la interacció entre els infants, creant espais on puguin treballar junts en projectes i activitats compartides.*

- *Oferir una varietat d'experiències sensorials:*
  - *Incorpora materials que estimulin els sentits dels infants, com textures diferents, colors brillants, sons suaus i olors agradables.*
  - *Crea espais de relaxació i calma amb llums suaus, música tranquil·la i elements naturals com fulles o flors.*

- *Promoure la curiositat i l'exploració:*
  - *Introdueix materials i activitats que despertin la curiositat dels nens i nenes i els animin a investigar i descobrir nous conceptes i idees.*
  - *Proveïu espais d'exploració i descoberta on els infants puguin tocar, observar i experimentar amb el món que els envolta de manera segura i supervisada.*

- *Observar i escoltar als infants:*
  - *Observa com interactuen els infants amb els materials i l'entorn i escolta les seves converses i preguntes per entendre els seus interessos i necessitats.*
  - *Utilitza les observacions per ajustar i millorar els espais, afegint nous materials o activitats que captin l'interès dels nens.*

LA VEU DELS MESTRES

Pels mestres que ja incorporen metodologies de projectes i espais a les seves pràctiques educatives, és vital mantenir una actitud de creixement constant. En aquest sentit, seguir explorant noves estratègies i tècniques pot enriquir encara més l'experiència d'aprenentatge dels nostres alumnes. A continuació, trobareu algunes recomanacions pràctiques i útils de mestres per optimitzar l'ús dels projectes i espais com a eina efectiva d'ensenyament-aprenentatge, que poden ajudar-vos a aprofundir en aquesta fascinant aventura educativa.

"Una cosa que és molt important als espais és que els nens puguin provar, experimentar, reprovar, i fer això de manera autònoma, que és el que pretenem, doncs dóna significat a allò que estan aprenent."

"El fet de treballar per projectes implica molta dedicació, molta més dedicació, molt temps per saber, per planificar-te les sessions, i que a més a més, com és una cosa que pot anar sortint de l'alumnat i que tu has d'anar orientant i encaminant requereix molta preparació de les sessions per part teva."

"Que tots els docents que treballen per projectes creguin en aquesta metodologia."

"Les coses s'han de fer a poc a poc, però que s'ha de començar, per algun lloc s'ha de començar, perquè si no, no canviarem mai. La societat canvia i l'escola ha d'anar conjuntament amb la societat, això és molt important, és a dir, el que no pot ser que el que passi a l'escola sigui una cosa irreal."

"Per iniciar-te com a docent un treball per projectes has de veure com es treballa per projectes, s'aprèn, segons el nostre punt de vista, veient altres docents com es treballa per projectes. Demana ajuda o mira com es treballa per projectes per part d'altres persones i si estàs encaixat o encaixada, no saps cap on tirar, doncs demana assessorament."

"La dificultat seria possiblement per poder-ho enfocar cap a ell d'una manera entenedora, dependent del tema. Llavors has de simplificar, possiblement, de vegades, perquè l'aprenentatge que arribi sigui positiu, funcional i aplicable a la vida"

"Per iniciar-te com a docent un treball per projectes has de veure com es treballa per projectes, s'aprèn, segons el nostre punt de vista, veient altres docents com es treballa per projectes. Demana ajuda o mira com es treballa per projectes per part d'altres persones i si estàs encaixat o encaixada, no saps cap on tirar, doncs demana assessorament."

"Ho aprenen amb el dia a dia de l'escola. Nosaltres no tenim fraccionat l'horari, sinó que treballem de manera globalitzada i en tot moment a l'escola és un moment educatiu. Per tant es treballa tot tipus de continguts relacionals. Ja no continguts només curriculars, sinó també tota la part social, que és superimportant en aquesta edat."

"Amb el temps tu vas observant, mirant, i aquesta és la riquesa, no? Clar, molta reflexió pedagògica i molt de... no tenim la veritat absoluta, i al final és un assaig error"

BIBLIOGRAFIA

Alvarez, V. del Carmen, V., Morelos, M., Rubio, M.T. (2010). Trabajo por proyectos: aprendizaje con sentido. *Revista Iberoamericana de Educación. Organización de Estados Iberoamericanos para la Educación, la Ciencia y la Cultura.* 52(5).

Madrid, D; Mayorga, M.J. (2012). *La organización del espacio en el aula infantil.* Barcelona: Octaedro.

Prades, S. i Ramiro, E. (2015). *El medi social i cultural en Educació infantil.* Recuperat de: https://issuu.com/universitatjaumei/docs/sapientia_103